

Advies Commissie Belangenafweging

Afweging van belang van opleidingseisen in de KNA en de daardoor in het gedrang komende economische belangen van de in de archeologie werkzame personen

Aan: het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie

Datum: 5 mei 2008 versie 1.1

Kenmerk: PRJ105_S_08_29514

Inhoud

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding en doel van het advies	2
1.2	Samenstelling en werkwijze van de commissie.....	3
1.3	Vraagstelling bij de inhoudelijke en economische analyses..	3
2	Afbakening.....	4
3	Functieanalyse in relatie tot de eisen in de KNA.....	6
3.1	Functie-analyse.....	6
3.2	Functies vs. KNA positie.....	6
3.3	Conclusies	7
4	Economische analyse	9
4.1	Welke personen hebben opgebouwde economische belangen?.....	9
4.2	Consequenties voor beroepsvervulling.....	9
4.3	Conclusies	10
5	Afweging en oplossingsrichtingen	11
5.1	Afweging eisen versus opgebouwde economische belangen.....	11
5.2	Oplossingsrichtingen.....	11
5.3	Uitwerking.....	12

Bijlage 1: Functieanalyse uitgevoerd door de begeleidingscommissie

Bijlage 2: Uitleg bij de competenties van de functieanalyse

Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader (accreditatie universitaire opleiding archeologie)

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het advies

Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en het bestuur van de SIKB hebben een commissie ingesteld die een advies moet uitbrengen over de afweging van het belang van opleidingseisen in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versus de daardoor in het gedrang komende economische belangen van de in de archeologie werkzame personen

Aanleiding daartoe is de uitspraak van de rechter in het kort geding SOB/SIKB dat de SIKB een belangenafweging moet uitvoeren. Deze belangenafweging heeft betrekking op de vraag of er een redelijk evenwicht aanwezig is tussen het belang van de opleidingseisen in de KNA en de daardoor in het gedrang komende economische belangen van in de archeologie werkzame personen¹.

Daarbij heeft de voorzieningenrechter onder meer als volgt overwogen:

5.11. Eisers klagen dus terecht over het ontbreken van (zichtbare aandacht voor) een afweging van de over en weer in het geding zijnde belangen, en - in het verlengde daarvan - over het ontbreken van een adequate overgangsregeling ten behoeve van praktijkmensen als eisers sub 1-4 ingeval die afweging tot zo'n regeling noopt. De civiele rechter, zeker die in kort geding, is niet toegerust voor het maken van een dergelijke belangenafweging, laat staan voor het tot stand brengen van een eventuele overgangsregeling. SIKB zal dit een en ander zelf moeten doen. Aan haar zal dan ook het gebod worden opgelegd alsnog te onderzoeken of er een redelijk evenwicht bestaat tussen het belang van de bewuste opleidingseisen in de KNA en de daardoor in het gedrang komende economische belangen van eisers. SIKB dient haar bevindingen binnen één jaar na de betekening van dit vonnis, voorzien van een deugdelijke motivering, en schriftelijk aan eisers kenbaar te maken. SIKB dient in haar afwegingen ten minste de mogelijkheid te betrekken van een overgangsregeling die voorziet in het toekennen van waarde aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een universitaire opleiding archeologie.

De belangenafweging wordt uitgevoerd door het CCvD Archeologie en het SIKB-bestuur, ieder voor hun eigen bevoegdheden. Dat betekent met name dat de inhoudelijke aspecten van het beheer van de KNA worden verzorgd door het CCvD Archeologie. Het SIKB-bestuur vertegenwoordigt de stichting in rechte. Het SIKB-bestuur kan conform de statuten een besluit van het CCvD eenmalig ter overdenking terug sturen; het hernieuwde besluit van het CCvD is bindend. Voorafgaand aan besluitvorming vindt een raadpleging van het veld plaats² middels een discussiebijeenkomst, georganiseerd door het CCvD Archeologie.

Dit advies wordt uitgebracht aan het CCvD. Het advies van de commissie en de onderliggende rapportages zijn openbaar (www.sikb.nl).

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de werkwijze toegelicht. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de afbakening van de vraagstelling: welke groep personen, werkzaamheden en functies dienen in de afweging betrokken te worden? Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op de vraag of de eisen in de KNA voor de verschillende functies terecht gesteld zijn. Het economisch aspect wordt gezien in hoofdstuk 4. De mogelijke

¹ Vonnis in kort geding van 18 september 2007, gewezen in de zaak met rolnummer KG07/821

² Deze bijeenkomst vindt plaats op 13 mei 2008.

oplossingsrichtingen zijn aan de orde in hoofdstuk 5. Het advies van de commissie is opgenomen in hoofdstuk 6.

1.2 Samenstelling en werkwijze van de commissie

Het advies is opgesteld door een commissie die werd voorgezeten door een onafhankelijke (d.w.z. niet door een branche afgevaardigde) voorzitter. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers voorgedragen door partijen die vertegenwoordigd zijn in het CCvD Archeologie. De voorzitter en leden zijn zelf geen lid van het CCvD. De volgende personen maken deel uit van de commissie:

R. Brandt – onafhankelijke voorzitter
C. Leeflang – namens de VOIA
R. van Eerden – namens de provinciaal archeologen
B. Jansen – namens de NVvA
H. Fokkens – namens Archon
M. Wispelwey – namens het CGA

De commissie kwam tussen december 2007 en april 2008 vijf keer bijeen. De tweede bijeenkomst in december 2007 was gewijd aan een workshop economische batenanalyse. Verder stonden de eerste bijeenkomsten vooral in het teken van de wijze waarop de analyses uitgevoerd zouden worden. De laatste bijeenkomsten stonden in het teken van het bespreken van de analyses en het formuleren van het advies aan het CCvD.

De commissie is bij de analyse ondersteund door R. Magendans van ADC Heritage, verantwoordelijk voor de inhoudelijke afweging/analyse en tevens rapporteur. De economische afweging/analyse werd uitgevoerd door M. Nelissen van CapGemini³. De rapporteur heeft de inhoudelijke en economische analyse samengebracht in één rapport⁴.

Daarnaast is de commissie bij het opstellen van het advies ondersteund door het programmabureau SIKB.

1.3 Vraagstelling bij de inhoudelijke en economische analyses

In de periode tussen december 2007 en april 2008 zijn de inhoudelijke analyse en economische analyse uitgevoerd. De analyses werden uitgevoerd op basis van een door het CCvD vastgesteld Plan van Aanpak⁵. De opdracht betrof zowel het vakinhoudelijk aspect als het economisch aspect.

Vraagstelling bij het inhoudelijk aspect: Vakbekwaamheid

Dit aspect behelsde het in kaart brengen van het belang van een afgeronde academische opleiding archeologie of aardwetenschappen. Hierbij diende een onderbouwing gegeven te worden van het belang van deze opleidingseisen. Zijn er

---

³ Rapport CapGemini Economische afweging voor in de archeologie werkzame personen zonder afgeronde academische opleiding archeologie.

⁴ Rapport ADC Heritage Rapport inzake belangenafweging opleidingseisen en economische belangen van in de archeologie werkzame personen.

⁵ kenmerk: PRJ105_VS_07_25830

alternatieven te geven voor de opleidingseisen? Indien dit het geval is: Geef een advies c.q. oplossingsrichting aan indien sprake blijkt van een 'gap' tussen de opleidingseisen en opleiding van betrokken personen. Ook diende in beeld te worden gebracht om hoeveel personen het gaat die in een vergelijkbare positie verkeren als de eisers van SOB.

Vraagstelling bij het economisch aspect: Het economische opgebouwde belang

Dit aspect behelst het maken van een inschatting van het opgebouwde economische belang van in de archeologie werkzame personen zonder afgeronde opleiding archeologie of aardwetenschappen. Hiervoor diende een batenlogica opgesteld te worden afgerond met het geven van een advies c.q. oplossingsrichting.

Werkwijze

De analyses zijn grotendeels uitgevoerd op basis van interviews, bronnenonderzoek, literatuuronderzoek, een workshop (alleen leden begeleidingscommissie) en enquêtes onder potentieel belanghebbenden.

2 Afbakening

Welke personen, werkzaamheden en functies dienen in de afweging betrokken te worden? De commissie heeft bij de formulering van haar advies de volgende reikwijdte aangehouden:

A. Betrokken groep personen

De belangenafweging heeft betrekking op drie groepen:

- de eisers in het kort geding SOB/SIKB;
- personen in dezelfde omstandigheden als de eisers. Het CCvD Archeologie en het SIKB-bestuur hebben er voor gekozen om de afweging niet te beperken tot de groep eisers, maar te richten op alle personen in dezelfde omstandigheden;
- personen met een afgeronde academische opleiding, maar niet in de archeologie. Het CCvD en het SIKB-bestuur hebben besloten dat de afweging zich tevens richt op personen die al langere tijd als archeoloog werkzaam zijn, wel een academische opleiding hebben afgerond, maar niet in de archeologie of aardwetenschappen. Het gaat hierbij om gerelateerde studies zoals Historische Geografie of Antropologie.

B. Focus op vergunningplichtige werkzaamheden

De commissie heeft zich bij haar beschouwingen vooral gericht op volgens de regelgeving (art. 46 Wamz) vergunningplichtige werkzaamheden, bijgevolg op de werkzaamheden die zijn beschreven in de KNA protocollen 4003 Inventariserend Onderzoek en 4004 Opgraven. De overwegingen zijn overigens wel deels breder toepasbaar in die zin dat opmerkingen ook gelden voor dezelfde actoren binnen andere protocollen zoals het protocol Bureauonderzoek.

C. Alleen eisen die voortvloeiën uit de KNA

De commissie heeft zich bij haar werkzaamheden alleen gericht op de eisen in de KNA versie 3.1. Eisen die voortvloeiën uit de regelgeving, maar niet uit de KNA (b.v. het begrip 'leidinggevende' als bedoeld in art. 17 Bamz) zijn buiten beschouwing gelaten.

D. Alleen werkzaamheden van actoren

Niet alle werkzaamheden die ter uitvoering van de protocollen IVO en Opgraven worden uitgevoerd, zijn in beschouwing genomen. Het betreft alleen de functies die in de KNA als kritisch benoemd zijn: Prospector, Senior Prospector, KNA Archeoloog en de Senior KNA Archeoloog. Deze actoren voeren het feitelijke veldwerk uit; alleen voor hen zijn de deskundigheidseisen vastgelegd in de KNA.

De Senior Veldtechnicus is in de opdracht en het advies van de commissie buiten beschouwing gebleven, omdat voor deze groep al een specifieke overgangsregeling is getroffen (zie Hoofdstuk 1 KNA versie 3.1).

3 Functieanalyse in relatie tot de eisen in de KNA

In dit onderdeel van het advies buigt de commissie zich over de vraag of de opleidingseisen in de KNA terecht gesteld zijn. Het betreft zowel de aard van de opleiding als het werk- en denkniveau.

3.1 Functie-analyse

In het licht van de uitgevoerde analyse op de vakbekwaamheidseisen door ADC Heritage is door de commissie aanvullend een functieanalyse uitgevoerd voor de vier actoren bij de protocollen IVO-Proefsleuven en Opgraven (protocol 4003 resp. protocol 4004). Per functie is bezien wat deze functie volgens de KNA inhoudt (welke taken) en welke eisen daarvoor gesteld zijn (kennis, ervaring competenties).

Doel van deze aanvullende analyse is de relatie tussen taken, kenniseisen en de competentie-eisen in beeld te brengen. Op basis van deze analyse is vervolgens bezien of de kenniseis, alsmede de eis van het academisch werk- en denkniveau juist zijn.

De commissie heeft deze analyse uitgevoerd op basis van bekende competenties⁶ en het domeinspecifieke referentiekader zoals dat gehanteerd wordt door de Nederlandse universitaire opleidingen archeologie ten behoeve van de accreditatie van de opleidingen door het ministerie van OCW (zie bijlage 3).

Bijlage 1 bevat de functieanalyse waarin de competenties zijn weergegeven per kritische processtap. Bijlage 2 bevat de lijst en uitleg van gehanteerde competenties. Daarbij is niet gekeken naar de eisen ten tijde van het opstellen van dit onderdeel van de KNA (2000), maar meer naar het huidige referentiekader voor het domein archeologie.

3.2 Functies vs. KNA positie

De afweging richt zich aldus op vier functies, nl de Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector en de Prospector. Bij al deze actoren wordt in de KNA minimaal een academische opleiding geëist, zijnde een studie archeologie of aardwetenschappen. Deze vier actoren voeren feitelijk de kritische archeologische werkzaamheden uit tijdens de fase van het veldonderzoek.

De KNA Archeoloog, evenals de Prospector en Senior Prospector, voert zijn/haar werkzaamheden conform de KNA zelfstandig uit. In de KNA 3.1 staat dit als volgt omschreven: *"In de (herziene) KNA is ervoor gekozen om alleen bij kritische activiteiten actoren te benoemen. Dit zijn activiteiten in het archeologisch proces, die cruciaal zijn voor een goede uitvoering van het onderzoek. De actor is diegene die de specifieke stap uitvoert."* De werkzaamheden uitgevoerd door de KNA Archeoloog en de Senior KNA Archeoloog zijn bovendien onomkeerbaar (specifieke processtappen tijdens proefsleuvenonderzoek en opgravingen zoals sporenonderzoek).

Via de KNA is geregeld dat er altijd een controle is op de uitgevoerde stappen. In het merendeel van de gevallen uitgevoerd door de Senior Prospector of Senior KNA Archeoloog. Uitgangspunt is dat de actor nooit zichzelf controleert (dus ook de senior

---

⁶ Floor Management Netwerk (URL <http://www.floor.nl/management/competentielijst.html>)

actor niet). Meestel wordt de controle op documenten aan het einde van een deelproces uitgevoerd. Bij sommige stappen in het proces, zoals het interpreteren van een profiel bij een opgraving, dient een Senior Archeoloog fysiek (dus in het veld) aanwezig te zijn, om deze werkzaamheden ter plekke te controleren.

3.3 Conclusies

1. Voor de KNA Archeoloog en Prospector

Uit de functieanalyse concludeert de commissie dat de eis tot een academisch werk- en denkniveau voor het merendeel van de processtappen juist is en dat ook de eis tot een studie archeologie en/of aardwetenschappen terecht gesteld wordt.

De eis tot het academisch werk- en denkniveau komt direct voort uit de taken die de actoren verrichten, de vereiste kennis op wetenschappelijk niveau van gevarieerde vakgebieden en de competenties die nodig zijn voor het juist uitvoeren van de taken en het als wetenschapper inzetten van kennis. Ten aanzien van de gevraagde competenties is bijvoorbeeld de competentie 'Informatieanalyse' cruciaal. Onder 'Informatieanalyse' wordt verstaan het kunnen signaleren en herkennen van belangrijke informatie in een informatierijke omgeving. Tevens het kunnen leggen van verbanden tussen gegevens en het aanbrengen van ordening daarin. Daarbij hanteert de commissie uitdrukkelijk ook een 'voorzichtigheidsprincipe': het gaat immers om werkzaamheden en keuzes die in het merendeel van de gevallen onomkeerbaar zijn en door de actor 'in isolement' worden uitgevoerd⁷ zoals ook door Magendans in het rapport over de vakbekwaamheidseisen geconstateerd is. Verkeerd gemaakte keuzes kunnen tot de vernietiging van het onderzoeksobject leiden of omgekeerd, leiden tot vernietiging van maatschappelijk geld door te onderzoeken wat niet nodig is.

Beide actoren moeten voldoende kennis (op academisch niveau) hebben van bodemkunde, geologie, veldwerkstrategieën en het toepassen daarvan. Deze kennis dient (al naar gelang het onderzoek) te leiden tot het kunnen herkennen, interpreteren van archeologische fenomenen en vervolgens de wijze waarop deze kunnen worden onderzocht. Bij de fase van uitwerken en rapporteren is vervolgens van belang dat deze actoren kennis hebben van en inzicht hebben in alle variabelen die nodig zijn voor het beantwoorden van de (specialistische) onderzoeksvragen. Hieruit volgt dat actoren KNA Archeoloog en Prospector archeologie en/of aardwetenschappen gestudeerd moeten hebben.

Anderzijds vindt de commissie dat nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs aanleiding geven tot wijziging van de opleidingseis voor de KNA Archeoloog en de Prospector. In de KNA is de eis geformuleerd als 'academisch op doctoraal of master niveau'. De commissie is op basis van de door haar uitgevoerde analyse (zie bijlage 1) van mening dat academisch werk- en denkniveau op bachelor niveau voor het merendeel van de kritische stappen, voorbehouden aan minimaal een KNA Archeoloog en/of Prospector volstaat.

Uit het bovenstaande volgt naar de mening van de commissie dat de actoren KNA Archeoloog en Prospector archeologie en/of aardwetenschappen op academisch niveau (aantoonbaar via een Bachelor) gestudeerd moeten hebben. Zie voor verdere uitwerking bijlage 1b, 1d en bijlage 2.

---

⁷ Zoals bijvoorbeeld het onderzoek aan sporen tijdens een proefsleuvenonderzoek.

2. Voor de Senior KNA Archeoloog en Senior Prospector

Uit de functieanalyse concludeert de commissie dat de eis tot een academisch werk- en denkniveau voor het merendeel van de processtappen juist is en dat ook de eis tot een studie archeologie en/of aardwetenschappen terecht gesteld wordt. Voor de Senior KNA Archeoloog en Senior Prospector ziet de commissie op basis van haar analyse geen reden andere eisen te adviseren aan het CCvD dan nu in de KNA staan. De commissie is van mening dat de gestelde eisen noodzakelijk zijn om minimale wetenschappelijke kwaliteit bij archeologisch onderzoek te waarborgen. De actoren op senior niveau zijn immers eindverantwoordelijk voor het resultaat en de kwaliteit van het werk.

De eisen aan kennis zijn bij hen op hoofdlijnen dezelfde als die aan de KNA Archeoloog en Prospector gesteld worden, maar de actoren op senior niveau moeten beschikken over een brede archeologische kennis, alsmede een brede kennis van bodemkunde en geologie en veldwerkstrategieën.

De kerncompetenties van de actoren op senior niveau bevinden zich op het domein van het kunnen opbouwen van denkkaders/modellen, meervoudige concepties en hypothesen op basis van complexe informatie. Deze competentie wordt samengevat als 'Conceptuele flexibiliteit'. Een andere belangrijke kerncompetentie is het hebben van een 'Helikopterview'. Hiermee wordt bedoeld het kunnen houden van overzicht over- en in de werkzaamheden waarbinnen een grote diversiteit van taken, ontwikkelingen zich dagelijks kunnen voordoen.

Hieruit volgt dat actoren Senior KNA Archeoloog en Senior Prospector archeologie en/of aardwetenschappen op academisch niveau (aantoonbaar via een diploma Master of doctoraal) gestudeerd moeten hebben.
Zie voor verdere uitwerking bijlage 1a, 1c en bijlage 2.

4 Economische analyse

De door CapGemini uitgevoerde economische analyse heeft geleid tot de conclusie dat door het ontbreken van inzicht in salarisschalen in de sector het niet mogelijk is vast te stellen wat het opgebouwd economisch belang per individu is. Dit geldt eveneens voor het verlies aan inkomen ten gevolge van het niet meer mogen uitvoeren van werk waarvoor men niet KNA gekwalificeerd is.

In dit onderdeel van het advies beziet de commissie of het in aanvulling op de economische analyse uitgevoerd door CapGemini, gewenst is een tijdelijke vrijstelling van de eisen te verlenen bij het niet voldoen aan de KNA-eisen. Hierbij geldt de volgende afbakening:

- welke personen hebben opgebouwde economische belangen die van dien aard zijn, dat zij in de overgangsregeling dienen te worden betrokken?
- waaruit bestaan de consequenties van het niet voldoen aan de KNA-eisen?

4.1 Welke personen hebben opgebouwde economische belangen?

De belangenafweging richt zich op personen die al langer in de archeologie werkzaam zijn maar niet aan de KNA eisen voldoen. De commissie heeft dat geconcretiseerd in die zin dat het gaat om personen die in de archeologie werkzaam waren op het moment dat de vakbekwaamheidseisen verplichtend werden ingevoerd. Dat betekent:

- voor opgraven: vanaf 1 januari 2001 (invoering van de KNA, versie 1.0)
- voor inventariserend onderzoek: vanaf 1 september 2005 (uitbreiding van de vergunningplicht door het invoeren van de beleidsregel "Boren= opgraven")

Personen die na die data in de archeologie werkzaam werden, dan wel na die data kritische actor werden in de zin van de protocollen 4003 Inventariserend onderzoek of 4004 Opgraven, worden buiten beschouwing gelaten, gelet op het feit dat in dat geval een keuze is gemaakt in strijd met de geldende KNA-normen. Met andere woorden: de claim van een opgebouwd economisch belang is voor deze personen niet legitiem.

4.2 Consequenties voor beroepsvervulling

Wat zijn de consequenties wanneer je niet aan de eisen voldoet zoals gesteld aan de Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector en de Prospector?

Voor de hele fase van vooronderzoek (subprotocollen IVO-Overig en IVO-Proefsleuven) geldt dat bij de deelprocessen (1) voorbereiden, (2) uitvoeren en (3) uitwerken de kritische stappen merendeels worden uitgevoerd door de genoemde actoren. Procestappen die als niet kritisch (waar dus geen actor bij vermeld staat) beschouwd worden zijn procestappen zoals het uitzetten van het hoofdmeetsysteem, het doen van de Archis-melding en het deponeren. Het gaat bij IVO-Overig (booronderzoek) concreet om 6 van de in totaal 13 procestappen (niet zijnde de controlestappen) waarbij een actor benoemd is. Voor het protocol IVO-Proefsleuven gaat het concreet om 7 van de in totaal 15 procestappen waarbij een actor benoemd is.

Bij het protocol Opgraven zijn meer processtappen benoemd waarbij geen actor benoemd is. Deze stappen mogen in de praktijk door 'iedereen' uitgevoerd worden. Het gaat bijvoorbeeld om de processtappen verzamelen en vastleggen van vondsten

en monsters, vastleggen van NAP-hoogtes, documenteren van coupes, vastleggen van profielen, Archis-melding en het deponeren. Het gaat bij opgraven concreet om 24 van de in totaal 38 processtappen voor het gehele protocol (niet zijnde de controlestappen).

Uit bovenstaande blijkt dat voor de processtappen in het voortraject het merendeel daarvan is voorbehouden aan een van de vier genoemde actoren. Bij het uitvoeren van een opgraving zijn meer stappen als niet kritisch aangemerkt en kunnen deze door 'iedereen' worden uitgevoerd. Geconcludeerd moet worden dat volgens de KNA geen van de deelprocessen zelfstandig door een niet-academicus uitgevoerd mogen worden.

4.3 Conclusies

Uit bovenstaande aanvullende analyse blijkt dat deelprocessen per protocol in de KNA niet door personen zonder academisch werk/denkniveau zelfstandig uitgevoerd kunnen worden. Dit heeft tot gevolg dat personen die al langer in de archeologie werkzaam zijn, geen diploma archeologie of aardwetenschappen hebben, niet zelfstandig (grote delen van) het veldwerk mogen uitvoeren. Voor zowel personen als organisaties heeft dit consequenties voor de (zelfstandige) inzetbaarheid van deze personen. Voor personen heeft dit dientengevolge belangrijke consequenties voor hun carrièreperspectief op korte en lange termijn. Zij hebben derhalve economische belangen.

5 Afweging en oplossingsrichtingen

5.1 Afweging eisen versus opgebouwde economische belangen

De commissie is van mening dat voor de actoren Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector en Prospector de eisen academisch werk- en denkniveau en studie archeologie / aardwetenschappen in de KNA terecht gesteld zijn, zij het dat het gewenst om is alsnog in te spelen op de BaMa-structuur (zie hoofdstuk 3).

De commissie vindt echter tevens dat het gezien de grote consequenties voor de beroepsvervulling (zie paragraaf 4.2) gewenst is om een overgangsregeling te treffen voor die personen die terecht aanspraak kunnen maken op bescherming van opgebouwde economische belangen (zie de omschrijving in paragraaf 4.1).

De commissie overweegt daarbij dat er weliswaar bij invoering van zowel de KNA in 2001 als bij de invoering van de beleidsregel "boren = opgraven" in 2005 sprake was van een overgangstermijn, maar dat langere tijd niet helder was dat voor die eisen ook daadwerkelijk naleving zou worden afgedwongen. Nu dat wel zo is, komen de consequenties van het niet voldoen aan de eisen helder naar voren.

Doel van de overgangsregeling is om personen die in aanmerking wensen te komen voor een kwalificatie als Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector of Prospector een redelijke termijn te bieden om hun aanvraag voor kwalificatie te laten toetsen en hen (al dan niet na bij- of nascholing) de kans te bieden op het gewenste KNA-niveau aan te tonen (c.q. te verwerven), zodat ze hun functie formeel kunnen blijven uitoefenen.

5.2 Oplossingsrichtingen

Op basis van de uitgevoerde analyses heeft de rapporteur ⁸ de volgende oplossingsrichtingen aangegeven:

Met betrekking tot de zwaarte van de gestelde eisen:

1. Het aanpassen van de KNA;
2. Een eenmalig pardon;
3. Het wegwerken van deficiënties.

Met betrekking tot het aantonen van de vereiste vakinhoudelijke kennis

4. Eenmalig examen om academisch werk- en denkniveau aan te tonen;
5. Vrijstelling van de opleidingseis op basis van elders verworven competenties (EVC)⁹

⁸ Rapport ADC Heritage Rapport inzake belangenafweging opleidingseis en economische belangen van in de archeologie werkzame personen.

⁹ Een EVC-procedure bestaat vaak uit een inhoudelijk deel (het proces van het inzichtelijk maken en toetsen van verworven competenties) en een formeel deel (het proces van erkenning van verworven competenties in de vorm van het verlenen van vrijstellingen, certificaten of diploma's). Zie bv de website van een samenwerkingsverband van de ministeries van OCW en SoZa "leren werken" www.lerenwerken.nl

Een combinatie van richting nr. 3 en nr. 5 lijkt volgens de rapporteur de voorkeur te verdienen: het wegwerken van deficiënties en een vrijstelling van de opleidingseis op basis van elders verworven competenties. Hiermee lijken het best de belangen van zowel individuele personen als de archeologie als de BV Nederland te worden gediend. Door het meewegen van elders verworven competenties (EVC) wordt waarde toegekend aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een universitaire opleiding archeologie.

De commissie onderschrijft de mening van de rapporteur en overweegt daarbij als volgt:

- Optie 1 Aanpassen van de KNA: de commissie is van mening dat er geen reden is tot aanpassing van de eisen in de KNA, anders dan het inspelen op de BaMa-structuur (zie hoofdstuk 3)
- Optie 2 Eenmalig pardon: de commissie is van mening dat een eenmalig pardon voorbij gaat aan de inhoudelijke noodzaak van het stellen van eisen op het gebied van kennis, ervaring en competenties
- Optie 3 Het wegwerken van deficiënties door middel van het alsnog halen van het betreffende diploma verdient uiteraard de voorkeur. Individuen kunnen altijd bij een universiteit aankloppen om alsnog hun diploma te halen. Hiervoor kunnen via universiteiten of andere onderwijsinstellingen individuele afspraken gemaakt worden
- Optie 4 Eenmalig examen: een eenmalig examen heeft het nadeel dat alleen parate kennis kan worden getoetst. Omdat de KNA niet alleen om parate kennis vraagt, maar tevens om ervaring en competenties is dit middel niet geschikt.
- Optie 5 EVC: een EVC-regeling is arbeidsintensief maar biedt maatwerk, passend bij deze situatie. Een EVC-regeling doet recht aan zowel de inhoudelijke eisen aan deskundigheid als aan de jarenlange ervaring en opgedane referenties.

5.3 Uitwerking

De commissie adviseert op grond van de overwegingen in het voorgaande:

A. Ten aanzien van een overgangsregeling:

1. Het zo spoedig mogelijk instellen van een regeling voor de functies Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector en Prospector die opgebouwde economische belangen als bedoeld in paragraaf 4.1 hebben. De regeling behelst het alsnog halen van het vereiste diploma dan wel het gebruik maken van een EVC-regeling, een en ander ter keuze van betrokkene. Het domeinspecifieke referentiekader als bedoeld in bijlage 3 is daarbij van toepassing.
2. Voor een kwalificatie op basis van EVC wordt door een commissie een opgebouwd portofolio waaruit de werkervaring en opgebouwde competenties blijken, gezien. Voor het alsnog halen van het diploma kunnen desgewenst door de betreffende universiteit per individu gerichte afspraken worden gemaakt.
3. Voor personen die gebruik maken van de onder 1 bedoelde regeling komt de eis van ervaring na afstuderen te vervallen.
4. De regeling is eenmalig: anderen dan de in paragraaf 4.1 bedoelde personen hebben geen toegang tot de regeling. Personen die na 1 januari 2001 resp 1 september 2005 in de archeologie werkzaam werden, dan wel na die data

kritische actor werden in de zin van de protocollen 4003 Inventariserend onderzoek of 4004 Opgraven, worden buiten beschouwing gelaten, gelet op het feit dat in dat geval een keuze is gemaakt in strijd met de geldende KNA-normen.

5. De commissie adviseert om de regeling gestalte te geven binnen het Beroepsregister/Commissie van Toelating. Het Beroepsregister is in werking en qua doel en werkwijze ingericht op toetsing van kennis en competenties van individuen.

6. De kosten zoals voorbereiding en studie komen voor rekening van de betrokkene. De commissie merkt op dat het Beroepsregister bereid is tot een bijdrage in de vorm van procedurele kosten van de toelatingscommissie bij het uitvoeren van de EVC-toets.

7. De regeling staat open gedurende maximaal 3 jaar¹⁰, mits betrokkene binnen 6 maanden na het in werking treden van de overgangsregeling schriftelijk aan het Beroepsregister te kennen heeft gegeven van de regeling gebruik te maken en er door betrokkene aantoonbaar (en naar het oordeel van het Beroepsregister voldoende) stappen worden gezet om binnen 3 jaar aan de eisen in de regeling te voldoen.

B. Ten aanzien van de eisen in de KNA:

Tot slot adviseert de commissie om de opleidingseisen voor KNA Archeoloog en Prospector aan te passen in die zin dat het academisch niveau 'Bachelor' voor deze functies volstaat.

C. Ten aanzien van de relatie met de regelgeving:

De commissie realiseert zich dat de overgangsregeling en de wettelijke eisen niet overeenkomen. De commissie adviseert het CCvD om aan de minister van OCW te vragen of hij bereid is :

- het wettelijk begrip leidinggevende (art. 16 en 17 Bamz) aan te passen aan de nu te treffen overgangsregeling en de gewijzigde KNA, waarmee de discrepantie tussen de Bamz enerzijds en de overgangsregeling en KNA anderzijds wordt weggenomen.
- personen die gedurende de duur van de overgangsregeling niet aan de KNA-eisen voldoen hun huidige functie te laten uitoefenen. Voorwaarde is dat zij conform de onder A omschreven overgangsregeling tijdig (binnen 6 maanden na het starten van de regeling) aangeven daadwerkelijk te zijn gestart met het traject om te gaan voldoen aan de eisen.
- het nodige in het werk te stellen om de toegewezen taken met betrekking tot handhaving ten uitvoer te brengen.

Ten besluit:

De commissie is van mening dat er met deze uitwerking van een overgangsregeling een redelijk evenwicht bestaat tussen het belang van de bewuste opleidingseisen in de KNA en de daardoor in het gedrang komende economische belangen van personen die niet aan de KNA-eisen voldoen.

---

¹⁰ De commissie beschouwt dit als een redelijke termijn. Dezelfde termijn geldt ook voor de tijdelijke regeling voor Senior Veldtechnici. In de praktijk blijkt deze haalbaar.

**Bijlage 1 Functieanalyse uitgevoerd door de
begeleidingscommissie**

Functie: Senior KNA Archeoloog bij IVO-P en Opgraven

1	2	2 b	2 c	3	4	5				
<p>Taken volgens IVO-Preafseizoen Controleren voorbereidingsfase met PVA op basis van het PVE. Het PVA bevat indien relevant ook aanpak specialistisch onderzoek.</p>	<p>Taken volgens uit Opgraven geen</p>	<p>Welke kennis nodig? Beschikt over brede archeologische kennis van methoden en archeologische veldwerkstrategieën en kan deze toepassen. Brede kennis van vakgebiedsoverschrijdende benaderingen.</p>	<p>Welke kern-competenties horen bij deze kennis en taken? Informatie analyse Oordeelsvorming Plannen en organiseren Conceptuele flexibiliteit Helikopterview</p>	<p>Welk minimaal werk/denk niveau hoort bij deze competentie-els? Academisch</p>	<p>Wat kennis aantonen? MA diploma/doctoraal diploma</p>	<p>Hoe competenties aantonen? MA competenties aantonen? 6 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.</p>				
<p>1</p>	<p>2</p>	<p>2 b</p>	<p>2 c</p>	<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>				
<p>2</p>	<p>2 b</p>	<p>2 c</p>	<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>					
<p>2 b</p>	<p>2 c</p>	<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>						
<p>2 c</p>	<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>							
<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>								
<p>4</p>	<p>5</p>									
<p>5</p>										

* Conform KNA Wijzigings- Herzieningsblad no. 2. Verplicht m.i.v. 01-08-2008

Voorbereiding

Veldwerkfase

Evaluatiefase

Uitwerking en rapportagefase

Opbrengen en deponeren

Functie: KNA-Archeoloog bij protocollen IVO-P en Opgraven

	Taken volgens uit protocol IVO-Proefsleuven	Taken volgens uit het protocol Opgraven	Welke kennis nodig?	Welke kern-competenties horen bij deze kennis en taken?	Welk minimaal werk/denk niveau hoort bij deze competentie-eis?	Hoe kennis aantonen?	Hoe competenties aantonen?
1	Opstellen PVA op basis van het PVE	Opstellen PVA op basis van het PVE	Beschikt over kennis van archeologische methoden en archeologische veldwerkstrategieën en kan deze toepassen.	Informatieanalyse Probleemanalyse	Academisch	BA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
2a	Controleren meetstelsel	Controleren meetstelsel	Kennis van meetstelsels en kennis van meettechnieken en systemen.	Informatieanalyse	HBO	HBO/BA diploma	3 jaar relevante werkervaring.
2 b	1)Uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek (resultaterend in documentatie, vondsten en monsters). 2)Uitvoeren van het opgravenonderzoek (aanleggen leesbaar vlak). 3)Controleren documentatie onderzoek van vlakken en sporen 4)Interpretatie coupes 5)Controleren documentatie coupes, yo-me en afwerken sporen. 6) Inkrassen en interpreteren profielen	1)Uitvoeren van het opgravenonderzoek (aanleggen leesbaar vlak). 2)Inkrassen en interpreteren sporen. 3)Controleren documentatie onderzoek van vlakken en sporen 4)Interpretatie coupes 5)Controleren documentatie coupes, yo-me en afwerken sporen. 6) Inkrassen en interpreteren profielen	Beschikt over kennis van methoden en veldwerkstrategieën en kan deze toepassen. T.a.v. Vlakken en grondsporen: Kennis van bodemkunde, geologie dan wel de bodemopbouw ter plaatse van het onderzoek. Kennis van de manieren waarop sporen zich manifesteren in het onderzoeksgebied. Kennis van structuren die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen en de wijze waarop deze zich kunnen manifesteren en de wijze waarop deze kunnen worden onderzocht. T.a.v. Vondsten: Kennis van vondstcategorieën die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen en kennis van de wijze waarop dergelijke vondsten gedocumenteerd, behouden en geconsolideerd dienen te worden, als boven	Informatieanalyse Probleemanalyse Besluitvaardigheid Informatieanalyse Oordeelsvorming Probleemanalyse Anticiperen Taakgericht aansturen Kan kennis en inzicht vertalen in toepassingsstrategieën Zelfinzicht	Academisch	BA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
2 c	Schrijven dig-wedrapport	Schrijven dag-wedrapport	Kennis archeologisch proces en procedures	Informatieanalyse	HBO	HBO/BA diploma	3 jaar relevante werkervaring.
2 d	Controleren van de Archismelding (eerste bevindingen)	Controleren van de Archismelding (eerste bevindingen)	Kennis archeologisch proces en procedures	Informatieanalyse	Academisch	BA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
3	Controleren van de Archismelding (eerste bevindingen)	Controleren van de Archismelding (eerste bevindingen)	Kennis archeologisch proces en procedures	Informatieanalyse	Academisch	BA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
4	Uitvoeren sporen en structuren en afwerken vondsten en monsters t.b.v. waardening (analyse en documentatie vastgelegd in (dree)rapporten)	Uitvoeren sporen en structuren en afwerken vondsten en monsters t.b.v. waardening (analyse en documentatie vastgelegd in (dree)rapporten)	Kennis archeologisch proces en procedures Kennis van de selectie van de selectie van vondsten en monsters, uitvoeringsplan op basis van PVE vastgelegd in (evaluatie)rapport 2). Controle op de evaluatie, ind. tijdelijk opslaan van onderzoeksgegevens mat. buiten de uitwerking.	Informatieanalyse Oordeelsvorming Integriteit Schrijftalige uitdrukingsvaardigheid Zelfontwikkeling Zelfinzicht	Academisch	BA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
4 b	Opstellen standaardrapport (presentatie van uitwerking en waardening)	Opstellen standaardrapport en/of integreren spec. deelrapporten.	als boven	Informatieanalyse Oordeelsvorming Integriteit Schrijftalige uitdrukingsvaardigheid Zelfontwikkeling Zelfinzicht	Academisch	MA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
4c	Opstellen van het selectieadvies (conform de waardening, archeologiebeleid en selectiecriteria)	Opstellen van het selectieadvies (conform de waardening, archeologiebeleid en selectiecriteria)	Kennis van het breder NW Europees kader waarin sporen uit de onderzoeksperiode geplaatst kunnen worden. Heeft kennis van de laatste ontwikkelingen (theorie, methoden, beleid) binnen het vak.	Informatieanalyse Oordeelsvorming Integriteit Schrijftalige uitdrukingsvaardigheid Zelfontwikkeling Zelfinzicht	Academisch	MA diploma	3 jaar werkervaring met uitvoerend onderzoek in Noordwest-Europa.
5	Controleren van de afbronnende fase zoals opleveren v/h rapport, deponering en Archis-melding	Controleren van de afbronnende fase zoals opleveren v/h rapport, deponering en Archis-melding	Kennis van de afbronnende fase zoals opleveren v/h rapport, deponering en Archis-melding	Informatieanalyse Oordeelsvorming Integriteit Schrijftalige uitdrukingsvaardigheid Zelfontwikkeling Zelfinzicht	Academisch	n.v.t. Senior KNA Archeoloog	n.v.t. Senior KNA Archeoloog

Voorbereiding

Veldwerkfase

Evaluatiefase

Uitwerking en rapportagefase

Opleveren en deponeren

Functie: Senior Prospector bij IVO-Overig

	Taken volgens uit het protocol IVO-Overig	Welke kennis nodig?	Welke kern-competenties horen bij deze kennis en taken?	Welk minimaal werk/denk niveau hoort bij deze competentie-eis?	Hoe kennis aantonen?	Hoe competenties aantonen?
1	Controleren van het PVA (tevens op aannemen onderzoek in Archis)	Welke kennis nodig? Beschikt over brede archeologische kennis van methoden en archeologische veldwerkstrategieën en kan deze toepassen. Brede kennis van landschappen en kan deze toepassen voor veldstrategieën. Kennis van bodemkunde, geologie dan wel wel de bodemopbouw ter plaatse van het onderzoek. Kennis van vondstcategorien die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen. Brede kennis van archeologische fenomenen die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen, de wijze waarop deze zich kunnen manifesteren en waarop deze	Informatie analyse Oordeelsvorming Plannen en organiseren Integriteit Helikopterview	Academisch	MA diploma/doctoraal diploma archeologie en/of aardwetenschappen	6 jaar werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
2a	Controle op het uitgevoerde onderzoek (Doel: Zijn voldoende betrouwbare gegevens verzameld om de waardering te kunnen doen en de opdracht?)	als boven	Informatieanalyse Oordeelsvorming Probleemanalyse Besluitvaardigheid Anticiperen Helikopterview	Academisch	MA diploma/doctoraal diploma archeologie en/of aardwetenschappen	6 jaar werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
2 b	Controle op Archis melding (eerste bevindingen)	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector
3a	Uitwerken vondsten en (boor)monsters (beoordeling voor analyse en documentatie)	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector
3 b	Analyse van de resultaten (ten behoeve van de waardering)	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector
3 c	Opstellen van standaardrapport en selectieadvies (vastlezen resultaten uitvoering en waardering)	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector
3c	Controle op stappen 3 a t.m c. (Doel: toets of waardering antwoord geeft op de vraagstelling conform opdracht)	Kennis van het breder nationaal kader waarin sporen of fenomenen geplaast kunnen worden. Heeft kennis van de laatste ontwikkelingen (theorie, methoden, beleid) binnen het vak. Beschikt over brede archeologische kennis van methoden en archeologische veldwerkstrategieën en kan deze toepassen. Brede kennis van landschappen en kan deze toepassen voor veldstrategieën. Kennis van bodemkunde, geologie dan wel wet de bodemopbouw ter plaatse van het onderzoek. Kennis van vondstcategorien die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen. Brede kennis van archeologische fenomenen die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen, de wijze waarop deze zich kunnen manifesteren en waarop deze het best kunnen worden onderzocht.	Informatieanalyse Oordeelsvorming Helikopterview Integriteit Zelfinzicht Conceptuele flexibiliteit	Academisch	MA diploma/doctoraal diploma archeologie en/of aardwetenschappen	6 jaar werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
4	Controle op aanleveren rapportage en deponering en Archis melding	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector	n.v.t. Prospector

Voorbereiding

Veldwerkfase

Uitwerking en rapportagefase

en
deponeren

Functie: Prospector bij IVO-Overig

1 Voorbereiding	Opstellen IVO-Overig Prospector Opstellen PvA op basis van het BO (en PvE indien aanwezig)	Welke kwalificaties? Prospector Beschikt over archeologische kennis van methoden en archeologische veldwerkstrategieën en kan deze toepassen. Kennis van landschappen en kan deze toepassen voor veldstrategieën.	welke kern- competenties? Pros Informatie analyse Oordeelsvorming Plannen en organiseren	welk minimaal werk/denk niveau? Academisch	hoe kennis aantonen BA diploma	hoe competenties aantonen? 3 werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
2a	Uitvoeren van het onderzoek (oppervlaktekartering, booronderzoek, geofysisch onderzoek)	Beschikt over archeologische kennis van methoden en archeologische veldwerkstrategieën en kan deze toepassen. Kennis van landschappen en kan deze toepassen voor veldstrategieën. Kennis van bodemkunde, geologie dan wel de bodemopbouw ter plaatse van het onderzoek. Kennis van vondstcategorieren die in de te vondstcaterie periode voor kunnen komen. Kennis van archeologische fenomenen die in de te onderzoeken periode voor kunnen komen, de wijze waarop deze zich kunnen manifesteren en de wijze waarop deze het best kunnen worden onderzocht.	Besluitvaardigheid Informatieanalyse Oordeelsvorming Probleemanalyse Anticiperen Taakgericht aansturen kan kennis en inzicht vertalen in toepassingsstrategieën Zelfinzicht	Academisch	BA diploma	3 werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
2 b	Controle op Archis melding (eerste bevindingen)	Kennis archeologisch proces en procedures	Informatieanalyse	HBO	HBO/BA diploma	3 jaar relevante werkervaring.
3a	Uitwerken vondsten en (boor)monsters (beoordeling voor analyse en documentatie)	als 2	Informatieanalyse Oordeelsvorming Zelfinzicht	Academisch	BA diploma	3 werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
3 b	Analyse van de resultaten (ten behoefte van de waardering)	als 2	Informatieanalyse Oordeelsvorming Zelfinzicht	Academisch	BA diploma	3 werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
3 c	Opstellen van standaardrapport (vastleggen resultaten uitvoering en waardering)	als 2	Informatieanalyse Oordeelsvorming Integriteit Schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid Zelfontwikkeling kan onder supervisie kritisch analyseren en interpreteren, gebruik makend van theoretische en/of methodische aspecten van het vakgebied en zo mogelijk ook maatschappelijke	Academisch	BA diploma	3 werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
3c	Opstellen selectieadvies (in overeenstemming waardering, archeologiebeleid en selectiecriteria)	Kennis van het breder NW europees kader waarin sporen of fenomenen geplaatst kunnen worden. Heeft kennis van de laatste ontwikkelingen (theorie, methoden, beleid) binnen het vak.	Schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid kan gegevens kritisch analyseren en interpreteren, gebruik makend van theoretische en/of methodische aspecten van het	Academisch	BA diploma	3 werkervaring met prospectiearcheologie in NW Europa
4	Controle op aanleveren rapportage en deponering en Archis melding	Kennis van archeologisch proces en procedures.	Informatieanalyse Oordeelsvorming Heelkoptenview	HBO	HBO/BA diploma	3 jaar relevante werkervaring.

**Bijlage 2 Uitleg bij de gehanteerde competenties in de
functieanalyse**

Bijlage 2 Uitleg bij de gehanteerde competenties in de functieanalyse

Alfabetische lijst van competenties (bron: Floor Management Netwerk)

De gemarkeerde competenties zijn gehanteerd als relevant voor het uitvoeren van KNA conform archeologisch onderzoek door de Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Prospector en Senior Prospector.

Anticiperen

Weet kritische situaties tijdig te onderkennen en hierop adequaat in te spelen. Voorkomt dat zaken uit de hand lopen door tijdig maatregelen te nemen. Gedragsbeschrijvingen:

- Weet tijdig op kritische situaties in te spelen.
- Voorkomt dat zaken uit de hand lopen door tijdig maatregelen te nemen.
- Denkt vooruit en weet benodigde acties in te schatten.

Besluitvaardigheid

Beslissingen nemen door middel van het ondernemen van acties of zich vastleggen door het uitspreken van meningen. Gedragsbeschrijvingen:

- Hakt knopen door.
- Stelt beslissingen en/of acties niet onnodig uit.
- Maakt keuzes, ook als bepaalde factoren onvoldoende helder zijn en 'waarschijnlijk' zullen blijven.
- Legt zich vast door het uitspreken van de eigen mening.

Conceptuele flexibiliteit

Het opbouwen van denkkaders of modellen en het formuleren van meervoudige concepties, hypothesen of ideeën op basis van complexe informatie. Gedragsbeschrijvingen:

- Weet op basis van dezelfde gegevens verschillende scenario's te bedenken.
- Weet voor complexe situaties verschillende oplossingsrichtingen te bedenken.
- Kan buiten het eigen denkkader treden.
- Weet tot nieuwe scenario's te komen wanneer gegevens en/of omstandigheden wijzigen.

Helikopterview

Houdt het overzicht over de delen en het geheel van een vraagstuk, gegevens of project. Gedragsbeschrijvingen:

- Overziet delen en geheel van een vraagstuk, gegevens of een project.
- Kan een stap terug doen en zaken van een afstand bekijken.
- Kan zich losmaken van een onderdeel om de grote lijnen en het totale proces te overzien.
- Behoudt het overzicht in een grote diversiteit van taken, ontwikkelingen of processen.

Informatie analyse

Signaleren en herkennen van belangrijke informatie in een informatierijke omgeving. Verbanden leggen tussen gegevens. Gedragsbeschrijvingen:

- Haalt de kern uit een brij aan informatie.
- Brengt ordening aan in complexe informatie en maakt deze voor anderen toegankelijk.

- Legt verbanden tussen gegevens en weet mogelijke oorzaken van te benoemen.
- Herkent en signaleert belangrijke informatie in een informatierijke omgeving.

Integriteit

Op consistente wijze handhaven van algemeen aanvaarde sociale en ethische normen in woord en gedrag. Het daarop aanspreekbaar zijn en het aanspreken van anderen hierop. Gedragsbeschrijvingen:

- Leeft algemeen aanvaarde sociale en ethische normen na en is daarop aanspreekbaar, ook onder druk.
- Spreekt anderen aan op het consistent naleven van algemeen aanvaarde sociale en ethische normen van de organisatie.
- Gaat zorgvuldig met persoonlijke en/of gevoelige informatie om.
- Voorkomt belangenverstremgeling en maakt eigen positie en belangen duidelijk in (zakelijke) conflictsituaties.

Oordeelsvorming

Gegevens en mogelijke handelswijzen in het licht van relevante criteria tegen elkaar afwegen en tot realistische beoordelingen komen. Gedragsbeschrijvingen:

- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Weegt gegevens en mogelijke handelswijzen tegen elkaar af.
- Komt tot realistische beoordelingen.
- Beoordeelt de problematiek vanuit verschillende invalshoeken.

Plannen en organiseren

Bepalen van prioriteiten en aangeven van de benodigde acties, tijd en middelen om gegeven doelstellingen te kunnen bereiken. Zaken conform planning in beweging zetten. Gedragsbeschrijvingen:

- Stelt prioriteiten en acties voor zichzelf en anderen.
- Geeft aan in welk tijdsbestek en met welke mensen en middelen doelstellingen moeten worden gerealiseerd.
- Zet plannen en projecten in beweging door zaken concreet te regelen.
- Creëert de randvoorwaarden die nodig zijn om doelstellingen realiseren.

Probleemanalyse

Weet problemen te signaleren, belangrijke informatie te herkennen, verbanden te leggen tussen gegevens. Spoort mogelijke oorzaken op. Gedragsbeschrijvingen:

- Legt verbanden tussen gegevens.
- Geeft aan welke informatie vereist is om zicht te krijgen op het probleem.
- Benoemt mogelijk oorzaken van een probleem.
- Gebruikt effectieve methode om informatie te verzamelen.

Resultaatgerichtheid

Gericht op effectief handelen en het op tijd leveren van afgesproken werk.

Gedragsbeschrijvingen:

- Levert resultaten binnen de afgesproken tijd.
- Werkt doelgericht en efficiënt, laat zich niet afleiden.
- Maak taken waaraan hij begint ook af.
- Houdt zich aan afspraken.

Schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid

Schrijft begrijpelijk en correct Nederlands; stemt schrijfstijl af op beoogde doel of doelgroep. Gedragsbeschrijvingen:

- Schrijft helder en begrijpelijk Nederlands.
- Hanteert een duidelijke structuur in geschreven teksten.
- Past in notities en stukken de formulering aan bij de doelgroep.
- Schrijft beknopt en to-the-point.

Taakgericht aansturen

Geeft medewerkers duidelijke taakopdrachten in het kader van hun functie.

Gedragsbeschrijvingen:

- Maakt duidelijk welke doelstellingen moeten worden gerealiseerd en wat er van de medewerkers verwacht wordt.
- Maakt met medewerkers duidelijke afspraken over de kwaliteit en de kwantiteit van het leveren werk.
- Geeft niet alleen aan wat er moet gebeuren, maar ook hoe het vormgegeven kan worden.
- Geeft medewerkers opdrachten die passen bij hun functie.

Voortgangscontrole

Tussentijds eigen activiteiten én die van anderen op inhoud en voortgang controleren. Afwijkingen signaleren en zo nodig bijsturen. Gedragsbeschrijvingen:

- Controleert tussentijds eigen en andermans activiteiten op inhoud en voortgang.
- Ziet er op toe dat gemaakte afspraken worden nagekomen.
- Signaleert afwijkingen en stuurt zo nodig bij.
- Houdt de vinger aan de pols.

Zelfinzicht

Zoekt actief naar persoonlijke feedback. Stelt zich kwetsbaar op. Laat zien over een reëel inzicht in de eigen sterke en zwakke punten te beschikken. Gedragsbeschrijvingen:

- Zoekt actief naar persoonlijke feedback en doet er wat mee.
- Stelt zich kwetsbaar op.
- Laat zien over een reëel inzicht in de eigen sterke en zwakke punten te beschikken.

Zelfontwikkeling

Zoekt en benut kansen voor eigen ontwikkeling. Besteedt zichtbaar tijd en energie aan eigen ontwikkeling. Gedragsbeschrijvingen:

- Zoekt en benut kansen voor eigen ontwikkeling.
- Besteedt zichtbaar tijd en energie aan eigen ontwikkeling.
- Is erop gespist om zichzelf te verbreden en/of te verdiepen.

Niet gehanteerde competenties bij de functieanalyse:

Aanpassingsvermogen

Blijft goed functioneren onder veranderende omstandigheden. Is bereid en in staat om zich te voegen naar nieuwe situaties; laat hierbij desnoods aanvankelijke doelstellingen los. Gedragsbeschrijvingen:

- Is bereid en in staat om zich te voegen naar nieuwe situaties, laat hierbij desnoods aanvankelijke doelstellingen los.
- Weet onder drastisch wijzigende omstandigheden (functiewijziging, reorganisatie, nieuwe collega's) zijn/haar draai betrekkelijk snel weer te vinden.
- Speelt soepel in op veranderingen.
- Blijft goed functioneren onder veranderende omstandigheden.

Aanspreken op gedrag

Spreekt de ander aan op de afspraken die gemaakt zijn over gewenst gedrag in diens taak, rol of functie. Gedragsbeschrijvingen:

- Geeft duidelijk aan welk gedrag verwacht wordt van de ander in het kader van diens taak, rol, of functie.
- Spreekt anderen aan op het gedrag dat van hen verwacht wordt in hun taak, rol of functie.
- Helpt de ander zonedig om het gedrag te vertonen dat afgesproken is binnen zijn taak, rol of functie.

Accuratesse

Langdurig en effectief kunnen omgaan met detailinformatie. Gedragsbeschrijvingen:

- Benoemt relevante details die de grote lijn ondersteunen.
- Haalt de meest relevante details naar boven uit een grote hoeveelheid informatie.
- Pikt zaken op waar anderen overheen kijken.
- Kan lang met details omgaan zonder fouten te maken.

Ambitie

Gedrag vertonen dat erop gericht is om persoonlijk succes te boeken. Stelt zichzelf doelen om dit te bereiken. Gedragsbeschrijvingen:

- Maakt een doel en ontwikkelingsplan, teneinde op een bepaalde functie te komen.
- Accepteert extra taken en verantwoordelijkheden, teneinde een zwaardere functie te verkrijgen.
- Vraagt om meer verantwoordelijkheden op andere terreinen en is daarop aanspreekbaar.

Beheersing operaties

Op effectieve wijze, binnen gegeven doelen, prioriteiten bepalen. Benodigde acties, tijd en middelen aangeven om deze doelen te kunnen bereiken en het (doen) bewaken van de voortgang. Gedragsbeschrijvingen:

- Stelt prioriteiten in voorgenomen activiteiten.
- Deelt tijd, mensen en middelen toe aan voorgenomen activiteiten.
- Bewaakt de voortgang in activiteiten door regelmatig tussentijds te (laten) controleren, stuurt zo nodig bij.

Bestuurssensitiviteit

Anticiperen op en onderkennen van de relevantie van gebeurtenissen die van invloed zijn op het vigerende beleid en de positie van de bewindspersoon. Gedragsbeschrijvingen:

- Heeft een 'antenne' voor gebeurtenissen die van invloed zouden kunnen zijn op het vigerend beleid.
- Voorziet tijdig politieke afbreukrisico's voor de bewindspersoon.
- Schat mogelijke effecten van eigen beleid en/of voorstellen op andere organisaties (of onderdelen daarvan) goed in.
- Toont inzicht in de bestuurlijke en mechanismen.

Betrokkenheid

Zich verbonden tonen met de taak en de professie en op basis hiervan anderen stimuleren. Gedragsbeschrijvingen:

- Laat verbondenheid met de eigen taak zien.
- Laat verbondenheid met het eigen vakgebied zien.
- Vertelt stimulerend en enthousiast over het werk.

Collegialiteit

Helpen en ondersteunen van collega's en rekening houden met hun behoeften en belangen. Gedragsbeschrijvingen:

- Heeft lpt collega's indien nodig.
- Ziet wat collega's nodig hebben om hun werk goed te kunnen doen.
- Toont interesse in werk en situatie van collega's.

Creativiteit

Met oorspronkelijke oplossingen komen voor problemen die met de functie verband houden. Nieuwe werkwijzen bedenken ter vervanging van de bestaande. Gedragsbeschrijvingen:

- Doorbreekt bestaande denkkaders.
- Komt met vernieuwende ideeën die anderen aanspreken.
- Combineert bestaande benaderingen tot nieuwe oplossingen.
- Bedenkt makkelijk meerdere oplossingen of benaderingen voor een vraagstuk.

Delegeren

Eigen beslissingsbevoegdheden op een duidelijke wijze toedelen aan de juiste medewerkers en toezien op effectuering. Gedragsbeschrijvingen:

- Wijst (een deel van) eigen taken aan de juiste medewerkers toe.
- Geeft medewerkers bevoegdheid om binnen gegeven kaders zelfstandig te handelen.
- Geeft medewerkers het vertrouwen, durft zaken aan ze over te laten.
- Accepteert dat er fouten gemaakt kunnen worden.

Durf

Gaat risico's aan om een bepaald herkenbaar voordeel te behalen, ook als dit nadelige gevolgen kan hebben voor de eigen positie in de organisatie. Gedragsbeschrijvingen:

- Steekt zijn nek uit, ook als dit nadelige gevolgen kan hebben voor de eigen positie in de organisatie.
- Gaat risico's niet uit de weg.
- Laat zich niet leiden door angst voor mogelijke nadelige gevolgen.
- Toont lef.
- Pakt lastige situaties aan, loopt er niet om heen.

Energie

Gedurende een lange periode actief zijn wanneer de functie dat vraagt. Hard werken, uithoudingsvermogen hebben. Gedragsbeschrijvingen:

- Heeft altijd nog energiereserves.
- Werkt hard.
- Heeft uithoudingsvermogen.
- Is niet stuk te krijgen.

Flexibel gedrag

Indien zich problemen of kansen voordoen de eigen gedragsstijl veranderen teneinde een gesteld doel te bereiken. Gedragsbeschrijvingen:

- Verandert in geval van kansen of problemen de eigen gedragsstijl om gesteld doel te bereiken.
- Schakelt bij weerstand over op een aanpak die wél tot het gestelde doel leidt.
- Bewandelt zo nodig andere wegen om het doel te bereiken.
- Weet, al naar gelang de situatie, variatie in de eigen gedragsstijl aan te brengen.

Initiatief

Kansen onderkennen en ernaar handelen. Liever uit zichzelf beginnen dan passief afwachten. Gedragsbeschrijvingen:

- Begint uit zichzelf, wacht niet af.
- Ziet kansen en handelt ernaar.
- Neemt het voortouw in projecten of andere gezamenlijke acties.
- Draagt uit eigen beweging oplossingen aan.

Innovatief handelen

Vernieuwend denken en handelen; kansen en mogelijkheden zien voor vernieuwing van werkwijzen, producten of diensten; voorkeur voor uitproberen van verbeteringen boven handhaven van bestaande. Gedragsbeschrijvingen:

- Staat open voor mogelijkheden om zaken en werkwijzen te verbeteren.
- Ziet kansen en bedenkt mogelijkheden voor nieuwe producten of diensten.
- Past ideeën voor verbetering van zaken zo mogelijk direct toe.
- Heeft voorkeur om andere inzichten uit te proberen boven bestaande werkwijzen.

Interpersoonlijke sensitiviteit

Gedrag dat getuigt van het onderkennen van de gevoelens en behoeften van anderen. Zich verplaatsen in anderen en zich bewust tonen van de invloed van het eigen handelen op anderen. Gedragsbeschrijvingen:

- Houdt in eigen gedrag rekening met de gevoelens van anderen.
- Laat anderen in hun waarde en verplaatst zich in de positie van een ander.
- Laat blijken gevoelens en behoeften van anderen te onderkennen.
- Toont zich bewust van de invloed van het eigen handelen op anderen.

Klantgerichtheid

Herkent behoeften en belangen van de klant en houdt hiermee in het handelen rekening. Gedragsbeschrijvingen:

- Herkent behoeften en belangen van de (interne of externe) klanten.
- Houdt in het handelen rekening met de behoeften en belangen van de klant.
- Toont respect voor de wensen van de klant en doet moeite om behoeften en belangen van de klant te onderzoeken.
- Komt met voorstellen waarin nadrukkelijk rekening is gehouden met de belangen van de klant.

Kostenbewust handelen

Denken en handelen gericht op optimale benutting van tijd, geld en andere middelen; afweging van financiële consequenties en aandacht voor beperking van kosten. Gedragsbeschrijvingen:

- Denkt op zakelijke wijze na over de inzet van mensen en middelen.
- Weegt kosten en rendement goed tegen elkaar af.
- Denkt na over financiële consequenties van plannen en acties.
- Streeft naar beperking van kosten.

Leervermogen

In zich opnemen en kritisch verwerken van nieuwe situaties en problemen. Tonen nieuwe ervaringen effectief te kunnen benutten. Gedragsbeschrijvingen:

- Werkt zich snel in nieuwe materie in.
- Integreert nieuwe kennis in bestaande.
- Leert van eigen fouten.
- Past opgedane inzichten en kennis direct in de praktijk toe.

Luisteren

Tonen belangrijke informatie op te pikken uit mondelinge mededelingen. Doorvragen en ingaan op reacties. Gedragsbeschrijvingen:

- Laat blijken belangrijke informatie te kunnen oppikken uit mondelinge mededelingen.
- Vraagt door en geeft anderen de ruimte om zich uit te spreken.
- Gaat in op wat gesprekspartners zeggen.
- Neemt in gesprekken ook de emotionele boodschap van de ander waar.

Mondelinge presentatie

Ideeën en feiten op een heldere wijze presenteren, gebruikmakend van verbale en niet-verbale communicatie en hulpmiddelen, zodanig dat de ander begrijpt wat wordt bedoeld. Gedragsbeschrijvingen:

- Brengt de boodschap in voor de toehoorders begrijpelijke taal.
- Maakt bij presentaties effectief gebruik van hulpmiddelen en van non-verbale communicatie.
- Hanteert een heldere opbouw in een betoog.
- Gebruikt voorbeelden/metaforen ter ondersteuning van het eigen betoog.

Mondelinge uitdrukingsvaardigheid

Ideeën en meningen in begrijpelijke taal aan anderen mondeling duidelijk maken. Gedragsbeschrijvingen:

- Is goed te verstaan en te volgen door anderen.
- Beantwoordt inhoudelijke vragen afdoende.
- Drukt zich helder uit zodat de boodschap goed wordt begrepen.
- Spreekt to-the-point en wijdt niet onnodig uit.

Motiveren

Stimuleren van anderen tot actie en betrokkenheid om een bepaald resultaat te bereiken. Gedragsbeschrijvingen:

- Weet bij mensen de juiste snaar te raken om ze ergens voor te enthousiasmeren.
- Weet mensen door eigen commitment te inspireren.
- Spreekt waardering uit en krijgt mensen zo ver dat ze zich committeren.
- Geeft medewerkers regelmatig erkenning voor hun bijdragen.

Netwerkvaardigheid

Ontwikkelen en bestendigen van relaties, allianties en coalities binnen en buiten de eigen organisatie. Deze benutten voor het verkrijgen van informatie, steun en medewerking. Gedragsbeschrijvingen:

- Legt en onderhoudt contacten met voor de eigen functie belangrijke personen en organisaties.
- Weet de juiste mensen te vinden om steun en medewerking te verkrijgen.
- Benut zijn netwerk om op het juiste moment doelen te bereiken.
- Vormt allianties en coalities om doelen te bereiken.

Omgevingsbewustzijn

Laten blijken geïnformeerd te zijn over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen of andere omgevingsfactoren. Deze kennis effectief benutten voor de eigen functie of organisatie. Gedragsbeschrijvingen:

- Is op de hoogte, met voor het werkterrein, relevante externe ontwikkelingen.
- Weet politieke en/of maatschappelijke ontwikkelingen te integreren in het dagelijkse werk.
- Kent de trends en ontwikkelingen in de markt en de betekenis hiervan voor de organisatie.
- Heeft een goede antenne voor de omgevingsfactoren die van invloed kunnen zijn op het huidige beleid.

Onafhankelijkheid

Onderneemt acties die meer gebaseerd zijn op eigen overtuigingen dan op een verlangen om een ander een plezier te doen. Vaart een eigen koers. Gedragsbeschrijvingen:

- Brengt eigen voorstellen of mening in, ook als bekend is dat anderen hiervan nog overtuigd moeten worden.
- Volgt een aanpak waarin hij gelooft, ook als anderen bezwaar maken.
- Laat zich in zijn denken en doen meer leiden door de eigen mening dan door wat anderen vinden.

Ontwikkelen medewerkers

Onderkennen van ontwikkelbehoeften van medewerkers. Het bevorderen en (laten) uitvoeren van ontwikkelingsactiviteiten. Gedragsbeschrijvingen:

- Geeft medewerkers in het kader van hun ontwikkeling regelmatig feedback.
- Stimuleert medewerkers om na te denken over eigen toekomst.
- Brengt medewerkers in situaties die uitdagend en leerzaam voor hen zijn.
- Stimuleert medewerkers tot professionele en/of persoonlijke ontwikkeling.

Organisatiegericht aansturen

Vertalen van lange termijn visie in heldere en operationele doelen en deze realiseren door de organisatie richting en sturing te geven. Gedragsbeschrijvingen:

- Vertaalt lange termijn beleid naar duidelijke operationele doelen.
- Geeft aan langs welke weg doelen moeten worden gerealiseerd.
- Zet de koers uit.

Organisatiesensitiviteit

Onderkent invloed en gevolgen van eigen beslissingen of activiteiten op andere onderdelen van de organisatie. Gedragsbeschrijvingen:

- Toetst bij de juiste partijen of er draagvlak is voor ideeën, voorstellen en beslissingen.
- Betreft diverse partijen in de oordeelsvorming en onderkent invloed en gevolgen van eigen ideeën en beslissingen op andere organisatieonderdelen.
- Laat zien op de hoogte te zijn van de verschillende belangen in de organisatie.
- Is op de hoogte van de ongeschreven spelregels binnen de eigen organisatie en daarbuiten en weet daarmee om te gaan.

Overtuigingskracht

Gedrag dat er op gericht is om anderen te overtuigen van een bepaald standpunt en instemming te krijgen met bepaalde plannen, ideeën en producten.

Gedragsbeschrijvingen:

- Weet anderen voor eigen standpunten of ideeën te winnen.
- Brengt ideeën en voorstellen beslist en met enthousiasme naar voren.
- Kan argumenten kracht bij zetten wanneer er tegenstand optreedt.
- Draagt op gevarieerde manier argumenten aan, zowel inhoudelijk als procesmatig.

Prestatiemotivatie

Gedrag dat getuigt van het stellen van hoge eisen aan het eigen werk. Laten zien niet tevreden te zijn met gemiddelde prestaties. Gedragsbeschrijvingen:

- Stelt hoge eisen aan het eigen werk.
- Laat zien niet tevreden te zijn met gemiddelde eigen prestaties.
- Legt de lat hoog voor zichzelf.

Samenbindend leiderschap

Het geven van richting en sturing aan een groep, onder meer door het stellen van doelen. Het tot stand brengen en handhaven van doeltreffende samenwerkingsverbanden. Gedragsbeschrijvingen:

- Weet tegenstellingen tussen groepsleden te overbruggen.
- Weet van individuen een groep te maken.
- Weet partijen blijvend tot samenwerking aan te zetten.
- Creëert een 'wij'-gevoel.

Samenwerken

Draagt bij aan een gezamenlijk resultaat, ook wanneer dit niet van direct persoonlijk belang is. Zet zich in om samen met anderen doelen te bereiken. Gedragsbeschrijvingen:

- Draagt bij aan een gezamenlijk resultaat, ook wanneer dit niet van direct persoonlijk belang is.
- Zet zich in om samen met anderen doelen te bereiken.
- Speelt informatie die voor anderen van belang kan zijn tijdig door.
- Maakt optimaal gebruik van kennis en expertise van anderen.

Snel schakelen

Zich in een informatierijke omgeving kunnen concentreren op snel wisselende onderwerpen en gebeurtenissen en hierin effectief handelen. Gedragsbeschrijvingen:

- Weet adequaat in te spelen op onverwachte (urgente) zaken.
- Handelt effectief in een dynamische of snel wisselende omgeving.
- Weet moeiteloos het ene onderwerp los te laten om vervolgens het andere onderwerp op te pakken.

Stressbestendigheid

Effectief blijven presteren onder tijdsdruk, bij complicaties, tegenslag, teleurstelling of tegenspel. Gedragsbeschrijvingen:

- Blijft onder tijdsdruk gelijkmatig presteren.
- Blijft effectief presteren, ook als het tegenzit.
- Laat zich niet uit het lood slaan.

Toekomstvisie

Afstand nemen van de dagelijkse praktijk. Het formuleren van hoofdlijnen en het uitzetten van lange termijn beleid. Gedragsbeschrijvingen:

- Laat zien een toekomstbeeld te hebben.
- Weet het toekomstbeeld van de organisatie over te brengen op anderen.
- Vertaalt het eigen toekomstbeeld naar lange termijn beleid.
- Voorziet trends en lange termijn ontwikkelingen.

Vasthoudendheid

Bij een bepaald actieplan of een bepaalde opvatting blijven totdat een beoogd doel is bereikt of ophoudt redelijkerwijze bereikbaar te zijn. Gedragsbeschrijvingen:

- Geeft bij weerstand een ingenomen standpunt niet zo maar op.
- Geeft niet op totdat het doel is bereikt.
- Heeft een lange adem.

Zelfvertrouwen

Een zékere indruk maken bij het formuleren van de eigen standpunten en voorstellen. Deze indruk kunnen handhaven en op anderen overdragen. Gedragsbeschrijvingen:

- Maakt een zelfverzekerde indruk in zijn optreden.
- Brengt standpunten en voorstellen met zelfvertrouwen naar voren.
- Handhaaft zijn zekere indruk ook bij weerstand tegen zijn standpunt of handelen.

Bijlage 3 Referentiekader universitaire opleiding archeologie

Bijlage 3 Referentiekader universitaire opleiding archeologie

Domeinspecifiek referentiekader

Dit domein specifiek referentiekader is bedoeld voor de opleidingen Archeologie en Archeologie en Prehistorie. Omdat de visitatie betrekking heeft op een smal spectrum van opleidingen (alleen Archeologie), is gekozen voor een referentiekader dat gebruik maakt van referentiekaders geformuleerd door buitenlandse collega's, het *Benchmark statement Archaeology* van de Engelse *Quality Assurance Agency (QAA)*¹¹. Dit referentiekader is niet prescriptief van aard, maar geeft veel ruimte aan opleidingen om, afhankelijk van het centrale studieobject en de gekozen invalshoek, eigen keuzes te maken en specifieke accenten te leggen. Het accreditatiekader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en om de programma's zo te onderbouwen dat zij aan de NVAO-criteria voor niveau en oriëntatie voldoen. Het QAA statement betreft het wetenschappelijk onderwijs als zodanig, evenals de eisen die daaraan mogen gesteld worden. Daarnaast maakte de Commissie voor de opstelling van het archeologische referentiekader ook gebruik van de *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA)* van het *College voor Archeologische Kwaliteit (CvAK)*. De KNA legt in Nederland de eisen gesteld aan de beroepsmatige archeologische veldpraktijk vast en is als zodanig van belang voor de inrichting van het onderwijsprogramma. Archeologen moeten in het veld immers conform de normen van de beroepspraktijk kunnen opereren.

In de accreditatiewetgeving is voorgeschreven dat in het visitatierapport vergelijkingen met andere opleidingen (kunnen) worden gemaakt, zo mogelijk in internationaal perspectief. De internationale samenstelling van het de commissie en het gebruiken van het QAA statement staan hiervoor borg.

Aldus is de tekst mede gebaseerd op de Dublin-descriptoren en de algemene wetenschappelijke kwalificaties zoals deze in de richtlijnen van QANU zijn opgenomen. Er is ook gebruik gemaakt van het visitatierapport Letteren uit 1998¹² en van een concepttekst die door de facultaire visitatiecoördinatoren werd opgesteld¹³. Het hier geformuleerde referentiekader biedt daarvan een nadere domeinspecifieke uitwerking.

Het referentiemateriaal is verschillende malen door de commissie besproken en werd via e-mail-circulatie rondes door de commissieleden geredigeerd. De finale versie werd vastgesteld tijdens haar vergadering op 18 april 2006. Dit referentiekader werd als zodanig dus niet vóór de bezoeken aan de opleidingen gepubliceerd. Dit vormt echter geen probleem omdat het volledig steunt op documenten die in de Archeologie wél bekend zijn.

Dit referentiekader definieert welke eisen worden gesteld aan de doelstellingen van de opleidingen, met name aan de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties. Vervolgens gaat het in op de domeinspecifieke eisen die aan de inrichting gesteld worden en op de inhoud van het programma. Een afzonderlijk onderdeel wordt gevormd door het onderwijskundig referentiekader, dat de commissie ontwikkelde op voorstellen van commissielid dr. H.J.M. van Berkel, en dat mede aan Douma ontleend is¹⁴.

Ter aanvulling van haar definitie van het archeologisch referentiekader verwijst de commissie vooreerst naar de verwoording in de inleiding van het QAA *Benchmark statement Archaeology* (hier bijgevoegd als Bijlage 2.2) en vervolgens naar de *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie* (toegevoegd als Bijlage 2.3).

¹¹ Benchmark statement Archaeology, The Quality Assurance Agency for Higher Education, 2000

¹² Visitatie Letteren, VSNU, Utrecht, 1998

¹³ d.d. 13 februari 2004

¹⁴ Peter Kwikkers, Dirk van Damme, Theo Douma, *Accreditatie in het hoger onderwijs*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2003; Theo Douma, *Accreditatie; een (zelf)diagnose*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2004

2.1. Het domeinspecifiek referentiekader

2.B.1. Doelstellingen, aard, eindtermen en kwalificaties, en programma van de opleidingen

Zoals hierboven aangegeven, is het spectrum van de Nederlandse Archeologieopleidingen relatief smal. In elke opleiding moet in ieder geval in voldoende mate aandacht worden besteed aan materiaalkennis- en practica, basiskennis van natuurwetenschappelijke technieken voor het analyseren van archeologische arte- en biofacten, veldwerk (kennismaking met opgravingstechnieken en meetinstrumenten, actieve deelname aan opgravingen, prospecties en materiaalverwerking) en theoretische inkadering.

Samenvattend betekent dit dat drie verschillende aspecten met wisselende accenten in deze opleidingen aan de orde komen. In het QAA statement wordt dit helder beschreven: archeologieopleidingen bevinden zich op eigen plaats langs de assen van een driehoek, en concentreren zich meer op een bepaald hoekpunt. De drie hoekpunten worden gevormd door de volgende deelgebieden ¹⁵:

1. Culturele archeologie (inclusief historische en socio-economische inbedding, typo-chronologische aspecten van materiaalkennis)
2. De bètawetenschappen (inclusief archeometrische en technologische aspecten van materiaalkennis, ecologische en biologische archeologie)
3. Veldwerk (surveys, opgravingen, prospecties, enz).

Daarnaast zijn er nog een drietal algemene aspecten te herkennen:

4. wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden
5. algemene wetenschappelijke vorming
6. kennis van de nationale en internationale wetgeving en van de deontologie eigen aan de discipline

Opleidingen hebben de ruimte om verschillende accenten aan te brengen naargelang de aard van het centrale studieobject (een regio, een periode, bepaalde materiaalcategorieën) en de gekozen invalshoek, en kunnen daarbij passende doelstellingen formuleren.

In de bacheloropleiding wordt de basis gelegd voor een voldoende beheersing van de eerste drie van de hoger vermelde punten, die moet toelaten in 'ondergeschikte' posities naar de arbeidsmarkt uit te stromen. In de masteropleiding worden die punten verder uitgediept en spelen ook de drie laatste punten een grotere rol, ten einde 'verantwoordelijke' en beleidsgerichte taken, evenals wetenschappelijk onderzoek in de discipline op zich te nemen.

2.B. 1.A. Doelstelling en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in deze visitatie worden beoordeeld, hebben inderdaad als doel studenten op te leiden tot een elementair (bachelor), dan wel specialistische wetenschappelijk (master-) niveau op het gebied van het object van studie. Daarnaast bereiden zij studenten voor op een maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn, van nut kunnen zijn. Dit verwijst in het geval van Archeologie tevens op een bepaalde beroepsactiviteit en niet alleen naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters in het algemeen. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie worden gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen dan ook voldoende aandacht in de opleiding.

Een van de doelen van de bacheloropleiding is ook studenten zodanig op te leiden dat zij gekwalificeerd zijn voor een masteropleiding. Voor de masteropleiding geldt dat studenten zodanig worden opgeleid dat zij kunnen worden toegelaten tot een opleiding die voorbereidt op een promotie.

2.B.1.B Eindtermen en kwalificaties bachelor- en masteropleiding

In dit gedeelte worden in algemene zin de eindtermen van een opleiding Archeologie beschreven. Daarna zal specifiek ingegaan worden welke gevolgen dit heeft voor de eindtermen en opbouw van de bachelor en masterfase. De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van deze visitatie worden beoordeeld dat zij tot doel hebben:

---

¹⁵ QAA, 5

- a. Kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding en de daarbij horende analytische vaardigheden. Hierin worden, in het voetspoor van de Benchmark statement Archaeology van QAA onderscheiden ¹⁶:
  - knowledge and understanding of the origins and development of archaeology as a discipline.
  - understanding of the intellectual vitality of archaeology, its theoretical basis, current debates, approaches to interpretation, and archaeology's relationship to other disciplines.
  - appreciation of the social, cultural, and political context of archaeological interpretation.
  - understanding of the relationship between the practice of archaeology and the institutional context of that practice.
  - appreciation of the importance of the recovery of primary data through practical experience
- b. de student een goede beheersing van materiaalkennis, natuurwetenschappelijke technieken toepasselijk op de archeologie en terreinwerk bij te brengen ¹⁷ :
  - critical awareness of methodologies for quantifying, analysing, and interpreting primary data.
  - understanding of the concepts and application of scientific methods used in collecting, analysing, and interpreting archaeological data.
  - understanding of the use of analogy and experiment in archaeological analysis.
  - from specialised investigation, deep understanding of one or more distinct classes of archaeological material
- c. de student academisch te vormen;
- d. de nadruk te leggen op de waarde van de wetenschappelijke benadering, van inzicht in theorie en methodologie, en van een optiek van relativiteit van interpretaties¹⁸:
  - familiarity with the basic concepts which underpin the subject (such as: archaeological uses of assemblage, culture, and style; approaches to typology, taxonomy, and ancient technology; stratigraphic context; temporality; and landscape)
  - understanding of the causes of variation in the reliability of different classes of evidence from archaeological contexts (such as: taphonomy; cultural and non-cultural transformations; depositional processes; and recovery procedures)
  - knowledge of the deontological aspects of archaeological work and of the approach of dealing with artefacts;
- e. een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de verworven theorie en kennis en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier in de praktijk leert toe te passen;
- f. een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis¹⁹:
  - broad and comparative knowledge of the archaeology of selected geographical regions;
  - broad and comparative knowledge of the archaeology of selected chronological periods.

De bacheloropleiding biedt als gevolg van deze kwalificaties en eindtermen een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau dat de student in staat stelt om ingeschakeld te worden in terreinwerk (prospectie, opgravingen) en daarvoor ook over de noodzakelijke materiaalkennis, evenals een basiskennis van de mogelijkheden van archeometrische en verwante technieken beschikt. Ook moet de student een basale kennis van theoretische uitgangspunten bezitten en in staat zijn rapportages en veldwerkverslagen op te stellen. Studenten moeten worden geconfronteerd met de deontologische aspecten eigen aan het omgaan met cultureel erfgoed.

De masteropleiding biedt vervolgens specialisatie en verdieping per vakgebied; chronologisch èn /of geografisch of facetten daarbinnen). De Master moet tevens in staat zijn verantwoordelijke functies te bekleden bij archeologische projecten en in staat zijn zelfstandig en kritisch wetenschappelijk onderzoek te verrichten. Hij moet daarom goed op de hoogte zijn van de deontologie en maatschappelijke relevantie van zijn activiteiten.

---

¹⁶ QAA, 5-6

¹⁷ QAA, 6

¹⁸ QAA, 5

¹⁹ QAA, 6

Dit onderscheid in het doel van de bachelor- en masteropleiding sluit nauw aan bij de functieverdeling en de eisen, die de KNA formuleert in bijlage A: Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 2005, hoofdstuk 1 (zie hierna).

II.B.2. De Bacheloropleiding

II.B.2.A. Eindtermen en kwalificaties van de bacheloropleiding

Waar bovenstaande paragraaf II.B.1.B. meer algemeen inging op de eindtermen van een gehele opleiding archeologie, concentreert deze paragraaf II.B.2.A zich op eindtermen en kwalificaties die specifieke gelden voor de bacheloropleiding. De eindtermen en kwalificaties zijn ingedeeld onder een tweetal noemers: 1) Kennis en inzicht en 2) Vaardigheden. Daarna wordt nog iets gezegd over de afstemming op het afnemend veld en academische vaardigheden en attitudes.

KENNIS EN INZICHT

Overeenkomstig de 'threshold standard' gebruikt door de QAA, dienen de eindkwalificaties van de afgestudeerde bachelor, die betrekking hebben op THEORETISCHE INHOUD EN VAKTECHNISCHE KENNIS, tenminste aan de volgende MINIMALE STANDAARDEN te voldoen ²⁰:

- demonstrate knowledge of the archaeology of selected geographical regions
- demonstrate knowledge of the archaeology of selected chronological periods
- demonstrate understanding of the principles and methods of archaeological data acquisition and analysis
- describe the variety of approaches to understanding, constructing, and interpreting the past
- describe the problematic and varied nature of archaeological evidence
- describe the development of archaeology as a discipline
- recognise the range of archaeological data
- demonstrate awareness of relevant archaeological concepts and methods in non-archaeological situations
- research and present an extended piece of archaeological writing

De eindkwalificaties die betrekking hebben op PRAKTISCHE KENNIS (veldwerk, e.d.) voldoen ten minste aan de volgende eisen ²¹:

- demonstrate practical experience of the recovery of primary archaeological data
- gather and present archaeological evidence from primary and secondary sources
- demonstrate knowledge of archaeological field and laboratory skills, particularly in relation to the recording and description of primary data.
- demonstrate visual skills in recognising and describing material remains
- demonstrate classification skills in describing, categorising, and collating data

De eindkwalificaties die betrekking hebben op ETHISCHE KWESTIES omvatten ten minste ²²:

- demonstrate awareness of social, cultural, and political context of archaeological interpretation and practice
- demonstrate awareness of the ethical dimension of archaeology

De ALGEMENE EINDKWALIFICATIES omvatten ten minste:

- globale kennis van wetenschapsfilosofische achtergronden van geesteswetenschappelijk onderzoek, waarbinnen ook de archeologie thuishoort
- kennis van de wetenschapsbeoefening, alsmede ²³:

VAARDIGHEDEN

- Goede taalvaardigheid, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren (QAA: • express her/himself both orally and in writing (oral and writing skills); • demonstrate an ability to listen and

---

²⁰ QAA, 13-14

²¹ QAA, 13-14

²² QAA, 13-14

²³ QAA, 13-14.

comprehend when presented with new ideas or information (openess to new information); • produce a synthesis of the state of knowledge on a particular subject or topic)

- Effectief gebruik kunnen maken van (digitale) naslagwerken, bronnen kunnen raadplegen (QAA: • bring together information and materials from different sources (heuristics)
- In staat zijn om relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt verdedigen (QAA: • identify problems and questions (formulate research topics); • undertake the analysis of factual information; • recognise weaknesses in the arguments of others (critical attitude); • present knowledge or an argument in a way which is comprehensible to others (clarity)
- Goed kunnen functioneren binnen een grotere ploeg (QAA: • perform assigned tasks as part of a team, participating in discussion; • with guidance, undertake tasks independently)
- In staat zijn om informatie, ideeën en oplossingen op een elementair academisch niveau over te brengen naar een algemeen publiek, maar ook naar specialisten, zoals geformuleerd in de Dublin descriptoren betreffende de vaardigheden van een Ba (QAA: • use C&IT to select and present information ;• make oral presentations utilising visual aids (e.g. power point etc.).

AFSTEMMING OP HET AFNEMEND VELD

De opleiding kan aantonen dat zij de eindkwalificaties heeft afgestemd op de eisen van het afnemend veld. Bachelorafgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde kennis en vaardigheden om beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een elementaire wetenschappelijke bacheloropleiding op het gebied van de Archeologie, vereist of dienstig is. Zie verderop paragraaf II.B.5: tabel 2 en 3 van KNA m.b.t. de verschillende archeologische functies (N.B. gebruik de recentste tabel in het uiteindelijke rapport. Inmiddels is er een (voorlopige) versie 3.0, waarin andere tabellen gebruikt worden: www.sikb.nl (zie opmerking blz. 31) .

ACADEMISCHE VAARDIGHEDEN EN ATTITUDE

Bachelorafgestudeerden zijn in staat zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten en tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid.

II.B.2.B. Inhoud/programma van de bacheloropleiding

Concreet betekent bovenstaande voor de inhoud of programma van een bacheloropleiding het volgende: In het programma van de bacheloropleiding kunnen één of meerdere tijdperioden en/of regio's aan bod komen. Tussen de deeldomeinen die aan bod komen, komt voldoende synergie tot stand. Studenten beschikken niet alleen over voldoende en actuele kennis van de bovengenoemde domeinen. Zij verwerven tevens de nodige basisvaardigheden die hen zullen toelaten kritisch met elementair wetenschappelijke literatuur en met wetenschappelijk onderzoek om te gaan.

Vooral in de bacheloropleiding zullen materiaalkennis en veldwerktechnieken een belangrijke plaats innemen binnen het programma. Het aantal studiepunten dat daarvoor gereserveerd is, is afhankelijk van de specifieke doelstellingen van de opleiding. Binnen het geheel van de opleiding is er voldoende aandacht voor academische vorming. In het kader van de archeologie is het, voor zover dat mogelijk is, wenselijk dat de studenten als onderdeel van hun studie een aanzienlijke tijd in het veld doorbrengen of een aan archeologie gerelateerde stage uitvoeren. Het verdient aanbeveling dat daarvoor in de OER, het stagereglement of de studiegids een minimum aantal studiepunten is vastgelegd.

In de bacheloropleiding biedt het programma in de vrije ruimte mogelijkheden voor relevante extra vakken (door de examencommissie goed te keuren).

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een integrerende, afsluitende opdracht, in beginsel een bachelorscriptie.

II.B.3. De masteropleiding

II.B.3.A. Eindtermen en kwalificaties van de masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat betreft kennis en inzicht, evenals vaardigheden logischerwijs voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing afhankelijk van de keuze voor één of meerdere specialismen in de masteropleiding. Ze zijn onderverdeeld volgens hetzelfde format, zoals gebruikt in paragraaf II.B.2.

Studenten die een master hebben afgerond, dienen over de volgende kennis en vaardigheden te beschikken. Opleidingen, en studenten, kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat, en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, keuzes maken en accenten leggen.

KENNIS EN INZICHT

De eindkwalificaties die betrekking hebben op THEORETISCHE INHOUD EN VAKTECHNISCHE KENNIS voldoen minimaal aan de volgende eisen, waarbij, waar mogelijk opnieuw naar de specificaties geformuleerd door de Benchmark statement Archaeology van QAA verwezen wordt.

- Grondige kennis van en inzicht in theoretische kwesties, veldwerkpraktijken (prospectie, opgraving) en materiaalcategorieën (nadruk is afhankelijk van de plaats binnen de hoger vermelde driehoek.)
- Grondige kennis van en inzicht in de archeologie van een specifieke regio of periode, in een bepaalde materiaalcategorie of in een bepaalde archeologische techniek, of een specialisme daarbinnen of op het snijvlak van één of meerdere specialismen;
- (Afhankelijke van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën en de kernbegrippen, het gebruik van een specifiek apparaat, geavanceerde onderzoeksmethoden en -technieken; Alsmede:
  - evaluate the variety of approaches to understanding, constructing, and interpreting the past
  - demonstrate comprehension of the problematic and varied nature of archaeological evidence
  - demonstrate an understanding of the development of archaeology as a discipline
  - analyse and reflect critically upon a range of archaeological data
  - apply an understanding of theoretical concepts to other areas of archaeology
  - apply an understanding of relevant archaeological concepts and methods in non-archaeological situations
  - design, research, and present a sustained piece of archaeological writing²⁴

De EINDKWALIFICATIES die betrekking hebben op PRAKTISCHE KENNIS (veldwerk, e.d.) voldoen ten minste aan de volgende eisen ²⁵:

- demonstrate a range of practical experience of the recovery of primary archaeological data
- gather and appropriately deploy archaeological evidence from primary and secondary sources
- demonstrate practical knowledge of archaeological field and laboratory skills, particularly in relation to the recording, description, and analysis of primary data (practise core fieldwork techniques of identification, surveying, recording, excavation, and sampling; practise core laboratory techniques of recording, measurement, analysis, and interpretation of archaeological material)
- apply classification and analytical skills in collating and categorising data (observe/describe different classes of primary archaeological data, and objectively record their characteristics)
- select and apply appropriate statistical techniques to process archaeological data, recognising the potential and limitations of such techniques
- demonstrate visual skills in recognising and describing material remains, and recognising anomalies (discover and recognise the archaeological significance of material remains and landscapes)
- demonstrate spatial awareness (both 2D and 3D) in terms of reading plans and landscapes
- Actieve beheersing van de onderzoeksmethoden en -technieken binnen het (de) gekozen vakgebied(en), zodat de afgestudeerde zelfstandig archeologisch (veld-)onderzoek kan uitvoeren (QAA: show an awareness of the issues involved in planning, designing, and executing a programme of field-, laboratory-, or museum based study; work as a participant or leader of a team, contributing effectively to decision-making and the achievement of objectives)

De eindkwalificaties die betrekking hebben op ETHISCHE KWESTIES omvatten ten minste²⁶:

---

²⁴ QAA, 13-14

²⁵ QAA, 13-14

²⁶ QAA, 13-14

- apply an understanding of the social, cultural, and political context of archaeological interpretation and practice
- demonstrate a critical awareness of the ethical dimension of archaeology

De ALGEMENE EINDKWALIFICATIES omvatten ten minste:

- in staat zijn de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van de archeologie te plaatsen in een ruimere context (QAA: • to be able critically to evaluate one's own and others' opinions, from an appreciation of the practice of archaeology in its changing theoretical, methodological, professional, ethical, and social contexts.²⁷)
- in staat zijn ontwikkelingen in de bètawetenschappen kritisch te beschouwen met het oog op mogelijke archeologische toepassingen.
- vertrouwd zijn met wetenschapfilosofische, theoretische en indien van toepassing beta-wetenschappelijke principes toegepast op het archeologische materiaal (QAA: • draw down and apply appropriate scholarly, theoretical, and scientific principles and concepts to archaeological problems)

VAARDIGHEDEN

- De afgestudeerde zal in staat zijn deel te nemen aan discussies met vakgenoten door een grondige kennis van de state of the art (QAA: • produce an accurate synthesis of the state of knowledge on a particular subject or topic)
- Gegevens op een diepgaand academisch niveau kunnen analyseren, vergelijken, kritisch toetsen, verantwoorde conclusies trekken en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag kunnen doen (QAA: • both orally and in writing, express her/himself with clarity and coherence; produce logical and structured arguments supported by relevant evidence; marshal and critically appraise other people's arguments)
- make critical and effective use of information retrieval skills using paper-based and electronic (including WWW) resources
- In staat zijn de kennis van verschillende aspecten en vakgebieden te integreren (QAA: • bring together and effectively integrate information and materials from a variety of different sources)
- In staat zijn eigen onderzoek/veldwerk te plannen en uit te voeren (QAA: • plan, design, and execute a programme of primary research, working independently; assemble coherent research/project designs; act independently in planning and undertaking tasks)
- Op een efficiënte manier kunnen omspringen met tijd en middelen en in staat zijn oplossingsgericht mee te denken, ook in niet-eerder voorgekomen situaties (QAA: • manage her/his time efficiently and effectively in relation to both practical and intellectual skills; apply ideas to new situations; identify problems and evaluate answers or solutions)
- Leidinggevende kwaliteiten bezitten ten dienste van het leiden van een groep en tevens veiligheidsrisico's kunnen inschatten;
- Vaardig met mensen kunnen omgaan, de afgestudeerde geeft blijk van inleving/begrip met het oog op andere culturen. (QAA: • as fieldwork often involves working in new environments with minimal support) appreciate and be sensitive to different cultures, and deal with unfamiliar situations)
- Select and apply appropriate statistical techniques to process archaeological data, recognising the potential and limitations of such techniques.
- Op een kritische manier kunnen omgaan met eigen wetenschappelijke interpretaties (QAA: • reflect on his or her own progress, making use of feedback) en met deze van anderen. (QAA: • marshal and critically appraise other people's arguments; make a critical judgement of the relative strengths and weaknesses of particular arguments; to be able critically to evaluate one's own and others' opinions, from an appreciation of the practice of archaeology in its changing theoretical, methodological, professional, ethical, and social contexts)
- Open staan voor nieuwe ideeën en informatie (QAA: • demonstrate an ability to listen, comprehend and reflect when presented with new ideas or information)
- In staat zijn conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten (QAA: • undertake the analysis of factual information in a systematic and coherent way; produce logical and structured arguments supported by relevant evidence; present effective oral presentations for different

---

²⁷ QAA, 6-7.

kinds of audiences; prepare effective written communications for different readerships; present knowledge or a sustained argument in a way which is comprehensible to others, including those unfamiliar with the material)

• Gebruik kunnen maken van/beroep kunnen doen op recente technologieën van de C&IT en visuele presentatie voor het presenteren van onderzoeksresultaten (QAA: • use C&IT such as: word processing packages; databases; spreadsheets, to select, present, and communicate information effectively and appropriately; make oral presentations utilising visual aids such as graphics, photographs etc. effectively and appropriately)

AFSTEMMING OP HET AFNEMEND VELD

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om academische beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding op het gebied van de Archeologie, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of onontgonnen terrein te betreden, en verantwoordelijkheid samengaan. Zie ook tabel 2 en 3 van de KNA m.b.t de verschillende archeologische functies (Bijlage II in paragraaf 2.B.4).

ACADEMISCHE VAARDIGHEDEN EN ATTITUDES

Master-afgestudeerden zijn in staat:

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie, daarbij rekening houdend met relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten;
- tot reflectie op methodische, historische, ethisch-maatschappelijke aspecten van de wetenschap die zich richt op het object van de studie;

II.B.3.B.. Inhoud/programma van de masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in een of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van de methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. De integratie van de verschillende samenstellende delen krijgt aandacht.

In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het gebied van het object van studie.

In de masteropleiding wordt voldoende aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

2.2. Het Benchmark Statement Archaeology van de QAA

Allereerst verwijst de commissie naar de verwoording in de inleiding van het QAA Benchmark Statement.

*Preamble*²⁸

1. Introduction

Archaeology provides a unique perspective on the human past, on what it is to be human. As the only subject that deals with the entire human past in all its temporal and spatial dimensions, it is fundamental to our understanding of how we evolved and how our societies came into being. Archaeology can be defined as the study of the human past through material remains (the latter is an extremely broad concept and includes: evidence in the current landscape, from buildings and monuments to ephemeral traces of activity; buried material, such as artefacts, biological remains, and structures; and written sources). Archaeology's chronological range is from the earliest hominids five million years ago to the present day, its geographical scope is regionally-specific but world-wide, its scale of enquiry ranges from distributions and processes of change at the global scale and over millennia down to the actions of individuals.

Archaeology, a subject that has long been of interest to a wide general public, emerged as a separate discipline in the mid nineteenth century, and during the past 150 years has seen many changes of emphasis, but the main focus has remained the discovery and interpretation of the material remains of past societies. Some of the main changes have arisen through improved understanding of the nature of the material record and, thereby, the development of new techniques of recovery and analysis, others from theoretical developments affecting the kinds of questions asked by archaeologists about their material. The result today is a distinct discipline with its own methods and theory drawing on a rich archive of past work. Throughout its history, archaeology has had a close association with a range of disciplines, initially mainly the humanities but in recent decades increasingly also a broad range of social sciences and sciences. Much research and teaching in archaeology are therefore multi- or interdisciplinary: a particular topic or theme may be approached from different perspectives, and with different methodologies. In the sciences there is also a recognition of the quality and significance of archaeological data for other disciplines: one of the key characteristics of archaeological data is time depth, and the ability to examine the effects of process within a tight chronological framework is vital for the study of contemporary concerns such as human impact on ecosystems. The strong links with other disciplines mean that archaeology is often studied in Joint or Combined Honours programmes and, as with Single Honours archaeology programmes, these degrees can be located in a range of Faculties (e.g. Arts, Social Science, Science).

Archaeology has been taught as a distinct subject in British universities since the early years of the twentieth century. There are currently 28 archaeology departments in the UK, and archaeology programmes are taught at several others. Few incoming students have had the opportunity to undertake formal courses in archaeology, and few departments require previous archaeological experience or specific qualifications in other areas. The educational background of incoming students is extremely varied; this diversity, embracing a range of subjects across the humanities and sciences all with some relevance to archaeology, provides a very stimulating environment for staff and students and is one of the strengths of archaeology programmes. Mature students have traditionally provided a significant proportion of the intake, many entering with non-traditional qualifications but often with practical experience of the subject. The exit routes of archaeology graduates are equally varied: Masters courses (increasingly a prerequisite for research degrees and professional advancement); museums; the burgeoning profession of field archaeology; the wider tourism, heritage, and media sectors; and more general graduate positions. The broad-based nature of the subject and of the skills it gives graduates provide a strong grounding for a wide range of career paths: the archaeology graduate is extremely well equipped with transferable skills from the mix of humanities and science training, engagement with theory and practice, and individual and team-based learning, together with the intellectual curiosity to continue learning, and the skills to benefit from challenging work environments. Archaeology also offers much non-professional involvement, via

---

²⁸ QAA, 1-5

continuing education courses, local societies, museums, heritage groups and so on, so graduates not employed within archaeology have many opportunities for life-long learning and to share their expertise within the community.

2. Foundations and Contexts of Degree Programmes

Archaeology at HE level firmly aligns itself with a liberal view of education and learning, whilst recognising the practical application of the subject's knowledge base and skills. Understanding the interplay between theories and methods, central to any archaeology programme, is achieved by involving students directly in the recovery and analysis of primary material, usually via involvement in departmental research projects. Departmental teaching and research programmes, therefore, commonly underpin each other. Because all archaeology departments are research active, and Masters courses and postgraduate research students well distributed throughout the sector, archaeology undergraduates learn within lively and stimulating research cultures and work with primary research materials: the undergraduate learning experience frequently involves the same excitement of discovery as that of the professional researcher. Four contexts provide the foundation on which Archaeology degree programmes are based: social; ethical and professional; theoretical; and scientific.

The social context

Archaeology is embedded in the events, structures, and development of the contemporary world. It is through this close association with contemporary structures such as class, ethnicity, and gender that archaeology derives its power as an intellectual discipline. Archaeology is often a contested discipline, with different stakeholders disagreeing over interpretation and appropriate action towards the remains of the past and their display. The subject provides the material resources through which identity is created at many levels in society.

The ethical and professional context

Archaeology is now recognised in many countries as central to the heritage and tourism industries and increasingly important in the environmental, development, and planning sectors. The commercial and educational opportunities that archaeology is seen to offer have changed many aspects of the subject over the past twenty years. In some countries new areas of employment have opened up, bringing their own requirements for professional standards and bodies to monitor and develop these standards, a prime example in Britain being the creation in 1982 of The Institute of Field Archaeologists. In many countries artefacts, monuments, and landscapes of the past are protected through government guidance, national legislation and international treaty, for example the World Heritage Convention. These developments have not only led to greatly increased employment opportunities for archaeology graduates but encouraged archaeologists to reflect on the role of the past in the present and their own position within the process of gaining knowledge. One of the most important questions posed has been: who owns the past? - a question which reflects how the sources of authority to study and interpret the past have changed.

The theoretical context

Archaeological theory has many facets, almost as many as the traditional divisions by period, region, and continent. Perspectives vary enormously: from Marxism to materiality, from feminist theory to cultural ecology, socio-biology to social theory. The vitality of theoretical debate within the subject is one of its intellectual attractions as an HE subject. It was greatly intensified when the orientation of the subject was redirected towards an anthropological archaeology employing an explicitly scientific methodology. This built on and added to the core tradition of culture history which recognises that archaeology is, in essence, a unique way of writing about the past. The combination of the two traditions has fostered evaluative and interpretative perspectives on the past. The result is a pluralistic approach to the study of the past, yet one characterised by a spirit of intellectual tolerance arising from the strong sense of the discipline as a community of scholarship. Four elements of this anthropological archaeology can be recognised:

- Archaeologists have to recognise many temporal and spatial scales from the micro to macro, the individual to the civilisation. Integrating these scales of social and technical activity unites the many period and geographical interests into a study of past human life rather than just past cultures.
- Social life is now conceived as inter-connected, a network of relationships rather than a set of formal structures and institutions which need describing. Archaeological theory addresses the question of change

and variation within such complex webs. It draws on the immense archive of past societies preserved through material remains to provide interpretations and to seek understanding of variation through comparison.

- As a result, archaeologists now seek to place their findings within a wider context. Whether the scale is regional or international, the driving aim is to establish the significance of research within wider frames of reference.
- Archaeological theory is informed by self-reflection: the material basis of archaeology, the contested nature of objects, the social relationships that are spun around them and the people who use and interpret them, have led to the conception of the past as an active, rather than a neutral activity, to facts which are theory-laden and to issues of interpretation which cannot be ignored or trivialised because they are 'just' in the past.

The scientific context

Archaeological science is the application of a scientific methodology to archaeological problems, employing a range of techniques whose origins ultimately lie in a broad range of sciences including physics, chemistry, biochemistry, biology, medicine, geology, geography, and materials science. Where possible, thinking scientifically should be part of the armoury of every archaeologist. Many techniques have more than one application, but major research themes include: the formation of the archaeological record; human involvement in landscape evolution within the framework of climatic imperatives; and the origins and development of economic and social systems. Archaeological science has provided the chronometric frameworks which are indispensable to the ordering of our material. Many analytical techniques allow artefact characterisation, composition, manufacturing and exchange processes to be investigated. Environmental science has added fundamental knowledge to our understanding of the human use of landscapes, subsistence and social life.

Computing is critical in the analysis, visualisation, and interpretation of the past. Remote sensing and prospection have revolutionised the exploration and understanding of past landscapes and settlements. The archaeological context in which the science is embedded also ensures a healthy reflection on the methods and ethics of the wider science agenda.

Implications for Archaeology Degree Programmes

These four contexts are the four foundation stones upon which all archaeology degrees, whether Single or Combined Honours, are built. However, we expect degree programmes to vary in their aims, objectives, and emphases as a reflection of the diversity, vitality, and confidence of our discipline, though the integration of the humanities and sciences is likely to underpin most degree programmes given that this inter-disciplinarity is as much philosophical as practical/methodological. Particular degree programmes will be located at different points within a triangle drawn between the complementary archaeologies of the humanities, sciences, and professional practice. A department teaching Single and Combined Honours degrees will probably position them at different locations within the tri-polar range. The triangle stresses the contexts, the inter-disciplinarity, and the overarching practice which departments seek to instil in students. The combination of practice, the commitment to primary data, and the focus on object- and landscape-centred learning, provides the means to identify the extent of the discipline.

2.3 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 2005, Hoofdstuk 1 ²⁹

Toelichting KNA: normen en richtlijnen

Hieronder treft u de op 17 februari 2005 gewijzigde versie van de kwaliteitseisen voor de uitvoeringswerkzaamheden in de archeologie aan (versie 2.2), waarmee versie 2.0 en 2.1 voor landarcheologie vervallen ³⁰. Zoals hiervoor geschetst, zijn diverse processen onderscheiden die los van elkaar beschreven zijn. Aan elk der processen gaat een aantal beslissingen (geschetst in de bestuurlijke context) en gegevens vooraf, die bepalend zijn voor de opbouw en invulling van de werkzaamheden. Het gaat om de volgende:

- de uitvoerder is een archeologisch gecertificeerd of anderszins archeologisch gekwalificeerd bedrijf;
- aangezien ten tijde van het totstandkomen van deze versie van de KNA nog geen sprake is van een beroepsregister, wordt voor de verantwoordelijke bij het project betrokken individuele werknemers slechts verlangd dat zij een ethische code onderschreven hebben; zoals verwoord in onderstaande tabel 2;
- er is een opdracht afgegeven aan de uitvoerder;
- er is voor de opdracht een PvE ontwikkeld, dat is bekrachtigd door het bevoegd gezag;
- aan de hand van het PvE kan een plan van aanpak (PvA) of (indien van toepassing) een ontwerp ontwikkeld worden. De uitvoerder krijgt het ontwerp voor de aanbesteding ter inzage;
- idem voor het bestek.

Daarna vindt uitvoering plaats conform de hieronder weergegeven normen en richtlijnen. Bij de procesweergave is uitgegaan van de ideaaltypische situatie. In werkelijkheid kan het voorkomen dat sommige stappen worden overgeslagen of herhaald. De ruimte die gelaten wordt voor het vakmanschap maakt dit soort keuzes mogelijk. Indien een processtap echter wordt uitgevoerd, dient dit ook conform de kwaliteitseisen te geschieden.

Kwaliteitsnorm

Kwaliteitseisen aan actoren

Hieronder worden alle in de processen genoemde actoren benoemd en gedefinieerd. Bij elk proces apart wordt weergegeven welke actoren relevant zijn. Er is voor gekozen het aantal functies zo beperkt mogelijk te houden; alleen de hoofdfuncties zijn aangehouden. Daarbinnen zijn diverse vormen van functies te denken. Bijvoorbeeld onder een specialist wordt verstaan een archeologische specialist (bijvoorbeeld materiaalspecialist, enz.). Onder een niet-archeologische specialist wordt een persoon uit een ander vakgebied verstaan die een specifieke rol vervult op een bepaald moment in het proces. Hij of zij heeft een eigen, niet aan de archeologie gelieerd, specialisme/vak met eigen beroepsriteria, bijvoorbeeld landmeter. Deze niet-archeologisch specialisten worden in de diverse processen zoveel mogelijk exact benoemd op het moment dat zij een rol hebben te vervullen.

Eerst is vastgelegd welke functiecategorieën (archeoloog, specialist etc.) er zijn en welke niveaus (indien relevant) onderscheid gemaakt tussen senior-, medior- en juniorniveau. Daarnaast worden per functieniveau inhoudelijke criteria en opleidingsvereisten bepaald waaraan de diverse actoren dienen te beantwoorden, om op een bepaald functieniveau te werk gesteld te kunnen worden.

Van elke processtap (zie paragraaf 1.2.3) zijn de werkzaamheden omschreven en is aangegeven welke actor met het laagste niveau binnen een functiecategorie deze werkzaamheden zelfstandig mag uitvoeren. Alle personen binnen dezelfde functiecategorie met een hoger functieniveau zijn automatisch gerechtigd de omschreven werkzaamheden uit te voeren. Ook is bepaald welke actoren en met welk functieniveau, de werkzaamheden zullen gaan controleren. Dit zal in de meeste gevallen de actor met het hoogste functieniveau zijn. Indien het gaat om werkzaamheden van een dermate specialistisch gehalte dat de

²⁹ De commissie heeft zich gebaseerd op hierin weergegeven deel van de KNA, met name de kwaliteitsnormen en de kwaliteitseisen aan actoren.

³⁰ De nieuwe versie 3.0 was ten tijde van de visitaties nog niet beschikbaar.

betrokken leidinggevende hierop geen zinvolle controle kan uitvoeren, zal dit in de procesbeschrijvingen worden aangegeven. In de procesbeschrijving zal dan worden aangegeven welke actor in die situatie de werkzaamheden controleert, evenals de wijze waarop de controle dan plaatsvindt.

In de hieronder volgende tabel (tabel 1) worden de onderscheiden functiecategorieën voor de verschillende actoren weergegeven. Er is een onderscheid gemaakt tussen landarcheologie (hieronder valt ook droge scheepsarcheologie) enerzijds en onderwaterarcheologie anderzijds. Dit heeft te maken met het feit dat er voor een aantal werkzaamheden van onderwaterarcheologie afwijkende vaardigheden en functiecriteria vereist worden.

In tabel 1 worden de functiecategorieën en de daarbinnen te onderscheiden functieniveaus weergegeven. In tabel 2 worden voor landarcheologie de onderliggende criteria en de vereiste vooropleiding weergegeven en in tabel 3 voor onderwaterarcheologie.

Tabel 1. Functiecategorieën voor de verschillende actoren

Actoren	Landarcheologie	Onderwaterarcheologie
<i>Archeoloog</i>	Senior Archeoloog	Senior Onderwaterarcheoloog
	Medior Archeoloog	Medior Onderwaterarcheoloog
	Junior Archeoloog	Junior Onderwaterarcheoloog
<i>Archeologische Specialist</i>	Senior Archeologisch Specialist	
	Junior Archeologisch Specialist	
<i>Niet-Archeologische Specialist</i> Dit is geen uitputtende opsomming	Landmeter	
	Ontwerper (civiel)	
	Geofysicus	
	Depotbeheerder	
<i>Veldtechnicus</i>	Senior Veldtechnicus	Senior Veldtechnicus Onderwaterarcheologie
	Junior Veldtechnicus	Junior Veldtechnicus Onderwaterarcheologie
<i>Overige</i>	Grondwerker	Duiker
	Terreinbeheerder	

Tabel 2. Landarcheologie onderliggende criteria en vereiste opleiding

Actoren	Criteria	Opleiding
Senior Archeoloog	<ul style="list-style-type: none"> - Onderschrijft de ethische code (lid van NVvA of EAA of IFA of RPA) en daarmee het NVvA handvest of 'the code practice' en 'the principles of conduct'. - Indien de universitaire opleiding niet is afgerond in de archeologie van Noord West Europa dient de minimale aantoonbare ervaringseis uitsluitend betrekking te hebben op werk in de Nederlandse archeologie. - Aantoonbare ervaring in de breedte, diepte en duur (moet blijken uit het CV en aan de hand van diploma's en referenties) - Aantoonbare ervaring in werken met de KNA - Aantoonbare expertise om een standaardrapportage te kunnen schrijven. - Tenminste 6 jaar werkervaring in de archeologie (uitgaande van minimaal 1225 uur op jaarbasis), waarvan minimaal 3 jaar in een leidinggevende capaciteit eventueel met onderbrekingen. Een onderbreking die niet dan één jaar aaneengesloten duurt heeft geen invloed op de opbouw van de werkervaring. Bij een onderbreking die langer dan één jaar aaneengesloten duurt, wordt de periode die het jaar overschrijdt in mindering gebracht op de opgebouwde ervaring - 6 relevante publicaties, waarvan minimaal 2 publicaties als enige auteur. 	afgeronde universitaire opleiding archeologie (doctoraal of master)
Medior Archeoloog	<ul style="list-style-type: none"> - Onderschrijft de ethische code (lid van NVvA of EAA of IFA of RPA) en daarmee het NVvA handvest of 'the code practice' en 'the principles of conduct'. - Aantoonbare expertise in brede zin of in de diepte - Aantoonbare praktische ervaring - Aantoonbare ervaring in werken met de KNA - Tenminste 3 jaar werkervaring in de archeologie (uitgaande van minimaal 1225 uur op jaarbasis) 	afgeronde universitaire opleiding archeologie (doctoraal of master)
Junior Archeoloog	<ul style="list-style-type: none"> - Onderschrijft de ethische code (lid van NVvA of EAA of IFA of RPA) en daarmee het NVvA handvest of 'the code practice' en 'the principles of conduct'. - Afgestudeerd 	afgeronde universitaire opleiding archeologie (doctoraal of master)
Senior Archeologisch Specialist	<ul style="list-style-type: none"> - Onderschrijft de ethische code (lid van NVvA of EAA of IFA of RPA) en daarmee het NVvA handvest of 'the code practice' en 'the principles of conduct'. - Expertise in uitvoering specialisme - Aantoonbare praktische ervaring - Aantoonbare ervaring in werken met KNA - Aantoonbare expertise om een standaardrapportage te kunnen schrijven. - Tenminste 6 jaar werkervaring in de archeologie (uitgaande van minimaal 1225 uur op jaarbasis) - 6 relevante publicaties, waarvan minimaal 2 publicaties als enige auteur. 	Relevante vakopleiding
Junior Archeologisch Specialist	- Afgestudeerd	Relevante vakopleiding

Landmeter	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Ontwerper (civiel)	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Geofysicus	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Depotbeheerder	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Conserveringsspecialist	De conserveringsspecialist dient de algemeen geldende professionele normen in acht te nemen, zoals die zijn verwoord in de <i>Ethische Code van de Vereniging voor Restauratoren VeRes</i> . - Expertise in uitvoering specialisme - Aantoonbare praktische ervaring - Aantoonbare ervaring in werken met KNA (aantoonbare kennis van KNA-eisen)	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding
Senior Veldtechnicus	- 6 jaar aantoonbare praktische ervaring	(interne) vakopleiding
Junior Veldtechnicus	- enige praktische ervaring	(interne) vakopleiding
Grondwerker	geen eisen	
Terreinbeheerder	geen eisen	

Tabel 3. Onderwaterarcheologie onderliggende criteria en vereiste vooropleiding

Actoren	Criteria	Opleiding
Senior Onderwaterarcheoloog	<ul style="list-style-type: none"> - Hij of zij onderschrijft de ethische code (Lid van NVvA of EAA of IFA of RPA), en daarmee het NVvA handvest of "the code of practice" en "the principles of conduct". - Aantoonbare ervaring in de breedte, diepte en duur (moet blijken uit het CV en aan de hand van diploma's en referenties). - Aantoonbare ervaring in werken met de KNA - Aantoonbare expertise om een standaardrapportage te kunnen schrijven. - Tenminste 6 jaar werkervaring in de archeologie uitgaande van min. 1225¹ uur op jaarbasis, waarvan min. 3 jaar in leidinggevende capaciteit evt. met onderbreking. Onderbreking die niet meer dan één jaar aaneengesloten duurt, heeft geen invloed op opbouw van werkervaring. Bij onderbreking die langer dan één jaar aaneengesloten duurt, wordt de periode die het jaar overschrijdt, in mindering gebracht op opgebouwde werkervaring. - 6 relevante publicatie, waarvan min. 2 als enige auteur 	<p>Afgeronde universitaire opleiding archeologie. (doctoraal of MA)</p> <p>Indien de universitaire opleiding niet is afgerond in de archeologie van Noord West Europa, dient de minimale ervaringseis uitsluitend betrekking te hebben op werk in de Nederlandse archeologie/ NDC-B</p>
Medior Onderwaterarcheoloog	<ul style="list-style-type: none"> - Hij of zij onderschrijft de ethische code (Lid van NVvA of EAA of IFA of RPA), en daarmee het NVvA handvest of "the code of practice" en "the principles of conduct". - Aantoonbare expertise in brede zin of in de diepte - Aantoonbare praktische ervaring - Aantoonbare ervaring in werken met KNA - Tenminste 3 jaar werkervaring in de archeologie (uitgaande van minimaal 1225 uur op jaarbasis) 	<p>Academisch (doctoraal of MA)/ NDC-B</p>

Junior Onderwaterarcheoloog	- Afgestudeerd	Academisch (doctoraal of MA) / NDC-B
Senior Archeologisch Specialist	- Hij of zij onderschrijft de ethische code (Lid NVvA of EAA of IFA of RPA), en daarmee het NVvA handvest of "the code of practice" en "the principles of conduct". - Expertise in uitvoering specialisme - Aantoonbare praktische ervaring - Aantoonbare ervaring in werken met KNA - Aantoonbare expertise om een standaardrapportage te kunnen schrijven - 6 relevante publicaties, waarvan min. 2 als enige auteur	Relevante vakopleiding
Junior Archeologisch Specialist	- Afgestudeerd	Relevante vakopleiding
Landmeter	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Ontwerper (civiel)	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Geofysicus	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Depotbeheerder	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding	
Conserveringsspecialist	De conserveringsspecialist dient de algemeen geldende professionele normen in acht te nemen, zoals die zijn verwoord in de <i>Ethische Code van de Vereniging voor Restauratoren VeRes</i> . Vooral van belang in deze zijn: - Conserveringsspecialist wordt bij zijn handelen geleid door het principe van reversibiliteit. - Conserveringsspecialist zal geen behandeling van een voorwerp aanbevelen of uitvoeren, die niet het belang van dat voorwerp dient. - De conserveringsspecialist verricht alleen die handelingen aan een voorwerp, die binnen de grenzen van zijn eigen competentie en mogelijkheden liggen. - Conserveringsspecialist dient op de hoogte te zijn van nieuwe ontwikkelingen in zijn vakgebied, zodat hij/zij in staat is een object de best mogelijke behandeling te geven.	Relevante voor het vakgebied vereiste opleiding
Senior Veldtechnicus Onderwaterarcheologie	Aantoonbare hoeveelheid praktische ervaring	Vakopleiding/ NDC-B
Junior Veldtechnicus Onderwaterarcheologie	weinig praktische ervaring	Vakopleiding/ NDC-B
Duiker	geen eisen	NDC-B
Terreinbeheerder	geen eisen	

¹ Norm belastingdienst voor ondernemingen, belastingdienst hanteert een urencriterium van minimaal 1225 uur per jaar aan het feitelijk drijven van de onderneming besteden, om gebruik te kunnen maken van bepaalde ondernemingsfaciliteiten